Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
J. KOKOTT
fremsat den 7. august 2018[1]

Forenede sager C-325/18 PPU og C-375/18 PPU

Hampshire County Council
mod
C.E.,
N.E.

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Court of Appeal (appeldomstol, Irland))

»Præjudiciel forelæggelse efter hasteproceduren – retligt samarbejde i civile sager – forordning (EF) nr. 2201/2003 – kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende forældreansvar – forholdet til Haagerkonventionen om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser – anmodning om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel – appel – frist for indgivelse af appel – mulighed for forlængelse – ret til en effektiv domstolsbeskyttelse – omfang – fuldbyrdelse af en retsafgørelse, før erklæringen om, at retsafgørelsen er eksigibel, er blevet forkyndt for de pågældende forældre – bevarelse af den effektive virkning af en appel af erklæringen om, at en retsafgørelse er eksigibel – sikrende retsmiddel«

Indhold

I. Indledning 3

II. Retsforskrifter 4

A. International ret og EU-retten 4

1. Haagerkonventionen 4

2. Forordning nr. 2201/2003 5

B. Irske retsforskrifter 9

III. Tvistens baggrund 9

IV. Retsforhandlingerne for Domstolen og de præjudicielle spørgsmål 13

V. Retlig bedømmelse 14

1 – Originalsprog: fransk.

A. Formaliteten med hensyn til de præjudicielle forelæggelser 14

B. Det første præjudicielle spørgsmål i sag C-325/18 PPU 14

1. Muligheden for at anmode om, at en retsafgørelse om forældreansvar erklæres for eksigibel i henhold til forordning nr. 2201/2003 uafhængigt af Haagerproceduren 15

2. Spørgsmålet, om det er umuligt i henhold til forordning nr. 2201/2003 at anmode om, at en retsafgørelse, der beordrer tilbagegivelse af et barn, og som ikke er knyttet til en retsafgørelse om forældreansvar, erklæres for eksigibel 18

3. Foreløbig konklusion 19

C. Det andet og det tredje spørgsmål i sag C-325/18 PPU og det præjudicielle spørgsmål i sag C-375/18 PPU 19

1. Fristen (det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål i sag C-325/18 PPU) 19

a) Indledende bemærkninger 20

b) Muligheden for at forlænge fristen i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 21

c) Afvejningen, der skal foretages ved en forlængelse af den i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 fastsatte appelfrist 22

1) Spørgsmålet om, hvor meget fristen må overskrides 23

2) Formålene med forordning nr. 2201/2003 24

3) Krænkelse af adgangen til effektive retsmidler 24

4) Årsagssammenhængen mellem den manglende overholdelse af fristen og forvaltningsmyndighedens adfærd 26

5) Parternes handlemåde 27

d) Foreløbig konklusion 27

2. Forbuddet (sag C-375/18 PPU) 28

a) Indledende bemærkninger 28

b) Forbuddet mod at anlægge eller gennemføre søgsmål (»anti-suit injunctions«) 29

c) Spørgsmålet, om et sikrende retsmiddel under omstændighederne i hovedsagen er anvendeligt 31

d) Foreløbig konklusion 32

VI. Forslag til afgørelse 32

I. Indledning

1. Forordning (EF) nr. 2201/2003, »Bruxelles IIa-forordningen«[2], er den EU-retsakt, som navnlig er relevant i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse vedrørende forældreansvar i en anden medlemsstat. I tilfælde af ulovlig fjernelse af børn under tilsidesættelse af en tilkendt forældremyndighed integrerer og supplerer denne forordning bestemmelserne i konventionen om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser, indgået i Haag den 25. oktober 1980 (herefter »Haagerkonventionen«).

2. Den foreliggende sag rejser spørgsmålet om forholdet mellem disse to instrumenter i en sag, hvor en engelsk familie under en trussel om, at en lokal social myndighed ville fjerne deres børn, flygtede til Irland med et 2-3 dage gammelt spædbarn og to børn på 3 og 5 år.

3. Den lokale myndighed fik, i forældrenes fravær, først en engelsk rets afgørelse om, at børnene skulle sættes under rettens værgemål og tilbagegives til England, og derefter en afgørelse om eksigibilitet fra en irsk ret på grundlag af forordning nr. 2201/2003. Endelig fuldbyrdede den engelske myndighed ved hjælp af den tilsvarende irske myndighed denne afgørelse, før den var blevet forkyndt for forældrene, og bragte børnene tilbage til England uden forældrenes vidende. Forældrene iværksatte derefter – to dage efter udløbet af den i forordning nr. 2201/2003 fastsatte frist – appel i Irland af afgørelsen om eksigibilitet. I mellemtiden indledte den engelske myndighed en sag om bortadoption af spædbarnet i England.

4. Under disse omstændigheder har den forelæggende ret for det første spurgt Domstolen, om den omstændighed, at den engelske myndighed har anvendt de almindelige bestemmelser i forordning nr. 2201/2003 om fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i en anden medlemsstat med henblik på at opnå den engelske retsafgørelses eksigibilitet i Irland, udgjorde en omgåelse af de særlige procedurer, som er fastsat i Haagerkonventionen, sammenholdt med forordning nr. 2201/2003, vedrørende tilfælde af internationale barnebortførelser.

5. Endvidere er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 fastsatte frist for at appellere afgørelsen om eksigibilitet kan forlænges, navnlig i en sag, hvor en afgørelse er blevet fuldbyrdet, før afgørelsen om eksigibilitet var blevet forkyndt for den person, mod hvem der var anmodet om fuldbyrdelse.

6. Endelig ønsker den forelæggende ret, som desuden er blevet forelagt en anmodning om foreløbige forholdsregler med henblik på – over for den engelske myndighed – at iværksætte et sikrende retsmiddel i form af et forbud mod at gå videre med proceduren for bortadoption af spædbarnet og indlede en procedure for bortadoption af de to ældste børn, Domstolens svar på spørgsmålet om, hvorvidt EU-retten er til hinder for, at den nedlægger et sådant forbud over for en offentlig instans i en anden medlemsstat.

2 – Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27.11.2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EFT 2003, L 338, s. 1), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2.12.2004 (EUT 2004, L 367, s. 1).

II. Retsforskrifter

A. International ret og EU-retten

1. Haagerkonventionen

7. I henhold til Haagerkonventionens artikel 1 har denne konvention bl.a. til formål at »sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat«.

8. I henhold til Haagerkonventionens artikel 3 anses bortførelse eller tilbageholdelse af et barn for ulovlig, når:

»a) den strider mod de rettigheder, som tilkommer en person, en institution eller en anden myndighed som forældremyndighedsindehaver, enten i fællesskab eller alene, ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen, og

[…]

Forældremyndigheden som nævnt i denne artikels litra a) kan i første række støttes på loven eller på en retlig eller administrativ afgørelse, men også på aftale, som har retlig gyldighed ifølge loven i den pågældende stat.«

9. Haagerkonventionens artikel 12, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Hvis et barn er blevet ulovligt bortført eller tilbageholdt som angivet i artikel 3, og hvis der, da sagen blev indledt ved den judicielle eller administrative myndighed i den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig, er gået mindre end ét år fra den dag, da den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse fandt sted, skal den pågældende myndighed bestemme, at barnet straks skal gives tilbage.«

10. Haagerkonventionens artikel 13 har følgende ordlyd:

»Uanset bestemmelserne i den foregående artikel har den judicielle eller administrative myndighed i modtagerstaten ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives, hvis den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør, at:

[…]

b) der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

Den judicielle eller administrative myndighed kan også nægte at tilbagegive barnet, hvis den finder, at barnet modsætter sig tilbagegivelsen, og at barnet har nået en sådan alder og modenhedsgrad, at der bør tages hensyn til barnets mening. […]«

2. Forordning nr. 2201/2003

11. Artikel 1 i forordning nr. 2201/2003 bestemmer:

»1. Denne forordning finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende:

[…]

b) tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.

2. De i stk. 1, litra b), omhandlede spørgsmål kan navnlig vedrøre:

a) forældremyndighed og samværsret

b) værgemål, samværgemål og lignende retsinstitutter

c) udpegelse af en person eller myndighed, der skal tage sig af barnet eller barnets formue, og som skal repræsentere eller bistå barnet, samt fastlæggelse af en sådan person eller myndigheds opgaver

d) anbringelse af barnet hos en plejefamilie eller på en institution

[…]

3. Denne forordning finder ikke anvendelse på spørgsmål vedrørende:

[…]

b) afgørelser om adoption, adoptionsforberedende foranstaltninger, omstødelse af adoption eller ophævelse af adoptivforhold

[…]«

12. I henhold til artikel 2 i forordning nr. 2201/2003 forstås ved:

»4) »retsafgørelse«: […] enhver afgørelse om forældreansvar truffet af en ret i en medlemsstat […]

[…]

7) »forældreansvar«: alle de rettigheder og pligter vedrørende barnets person eller formue, som er tilkendt en fysisk eller juridisk person ved en retsafgørelse, eller som en sådan person har som følge af loven eller en gyldig aftale. Betegnelsen omfatter navnlig forældremyndighed og samværsret

[…]

9) »forældremyndighed«: navnlig rettigheder og pligter vedrørende omsorgen for et barns person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo

[…]

11) »ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn«: et barns fjernelse eller tilbageholdelse:

a) når denne strider mod en forældremyndighed, som er tilkendt ved en retsafgørelse, eller som består som følge af loven eller en aftale, der er gyldig i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen […]«

13. Kapitel II i forordning nr. 2201/2003 har overskriften »Kompetence« og indeholder bl.a. artikel 11 med overskriften »Tilbagegivelse af barnet«, som bestemmer:

»1. Når en forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed anmoder de kompetente myndigheder i en medlemsstat om at træffe afgørelse på grundlag af Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser (i det følgende benævnt »Haagerkonventionen af 1980«) med henblik på at opnå tilbagegivelse af et barn, som ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, finder stk. 2-8 anvendelse.

[…]

4. En ret kan ikke afslå at tilbagegive et barn i medfør af artikel 13, litra b), i Haagerkonventionen af 1980, hvis det godtgøres, at der er truffet passende foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet efter dets tilbagegivelse.

[…]

6. Har en ret i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, fremsender den straks, enten direkte eller gennem den pågældende medlemsstats centralmyndighed, en genpart af retsafgørelsen sat af de relevante dokumenter, herunder navnlig en udskrift af retsbogen, til den kompetente ret eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, som fastsat i national lovgivning. Alle de nævnte dokumenter skal være retten i hænde inden en måned efter, at afgørelsen om ikke at tilbagegive barnet er truffet.

7. Medmindre en af parterne allerede har anlagt sag ved retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, underretter den ret eller centralmyndighed, der modtager de i stk. 6 omhandlede oplysninger, parterne og opfordrer dem til at indgive indlæg til retten i overensstemmelse med national lovgivning inden tre måneder regnet fra datoen for underretningen af parterne, således at retten kan tage stilling til forældremyndigheden over barnet.

Med forbehold af denne forordnings regler for kompetence afslutter retten sagen, hvis den ikke har modtaget indlæg inden fristens udløb.

8. Uanset om det i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 er blevet bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, er en senere retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, truffet af en ret, der har kompetence i medfør af denne forordning, eksigibel i henhold til kapitel III, afdeling 4, for at sikre tilbagegivelse af barnet.«

14. Artikel 20, der også er indeholdt i kapitel II, bestemmer:

»1. Denne forordning er ikke til hinder for, at retterne i en medlemsstat i hastetilfælde kan anvende de foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, der er fastsat i denne medlemsstats lovgivning, over for personer eller aktiver i denne medlemsstat, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af denne forordning har kompetence til at påkende sagens realitet.

[…]«

15. Kapitel III i forordning nr. 2201/2003 indeholder bestemmelser om »Anerkendelse og fuldbyrdelse«. I denne henseende indeholder afdeling 1 (»Anerkendelse«) bl.a. artikel 21 med overskriften »Anerkendelse af retsafgørelser«, hvori stk. 1 bestemmer følgende:

»Retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure.«

16. Artikel 23 i forordning nr. 2201/2003 anfører »Grunde til ikke-anerkendelse af retsafgørelser om forældreansvar«, nemlig:

»En retsafgørelse om forældreansvar kan ikke anerkendes:

a) såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, under hensyntagen til barnets bedste

b) såfremt den, bortset fra i hastetilfælde, i modstrid med grundlæggende retsplejeprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er truffet, uden at barnet har haft mulighed for at blive hørt

c) såfremt en person er dømt som udebleven, og det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument ikke er blevet forkyndt for den pågældende i så god tid og på en sådan måde, at denne har kunnet varetage sine interesser under sagen, medmindre det fastslås, at vedkommende utvetydigt har accepteret retsafgørelsen

d) på anmodning af en person, der gør gældende, at retsafgørelsen krænker vedkommendes forældreansvar, såfremt afgørelsen er truffet, uden at vedkommende har haft mulighed for at blive hørt

[…]«

17. Afdeling 2 i kapitel III i forordning nr. 2201/2003 har overskriften »Anmodning om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel« og indeholder bl.a. artikel 28 (»Eksigible retsafgørelser«), hvori stk. 1 bestemmer følgende:

»En i en medlemsstat truffet retsafgørelse om forældreansvar over for et barn, som er eksigibel i den pågældende medlemsstat, og som er blevet forkyndt, kan fuldbyrdes i en anden medlemsstat, når den på anmodning af en berettiget part er blevet erklæret for eksigibel i denne medlemsstat.«

18. Artikel 31 i forordning nr. 2201/2003 bestemmer i denne henseende:

»1. Den ret, som behandler anmodningen, træffer sin afgørelse snarest muligt. Hverken den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, eller barnet kan på dette tidspunkt af sagens behandling fremsætte bemærkninger over for retten.

2. Anmodningen kan kun afslås af en af de i artikel 22-24 anførte grunde.

3. En retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.«

19. Artikel 33 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Appel« er affattet således:

»1. Den afgørelse, der træffes om anmodningen om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, kan appelleres af begge parter.

[…]

3. Appellen behandles i overensstemmelse med reglerne for kontradiktorisk procedure.

4. Hvis appellen indgives af den part, der anmoder om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, skal den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, tilsiges til at give møde for den ret, der behandler appellen. […]

5. En afgørelse om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, skal appelleres inden en måned efter, at den er blevet forkyndt. Såfremt den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat end den, hvor retsafgørelsen er blevet erklæret for eksigibel, er fristen for appel to måneder og løber fra den dag, hvor afgørelsen om eksigibilitet er blevet forkyndt for den pågældende personligt eller på hans bopæl. Denne frist kan ikke forlænges på grund af afstanden.«

20. Artikel 35, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 har følgende ordlyd:

»Den ret, der behandler en appel i medfør af artikel 33 eller 34, kan på anmodning af den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, udsætte sagen, såfremt retsafgørelsen i domsstaten er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse, eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet. I sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af en sådan appel eller genoptagelse.«

21. Artikel 40 i forordning nr. 2201/2003 definerer anvendelsesområdet for forordningens kapitel III, afdeling 4, og bestemmer:

»1. Denne afdeling finder anvendelse på:

a) samværsret, og

b) tilbagegivelse af et barn i medfør af en retsafgørelse truffet i henhold til artikel 11, stk. 8.

2. Denne afdeling er ikke til hinder for, at en indehaver af forældreansvar kan anmode om anerkendelse og fuldbyrdelse efter afdeling 1 og 2.«

22. Artikel 42, der er indeholdt i afdeling 4, har følgende ordlyd:

»1. En eksigibel retsafgørelse om tilbagegivelse af barnet, jf. artikel 40, stk. 1, litra b), der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i en anden medlemsstat og er eksigibel dér, uden at der kræves en afgørelse om eksigibilitet, og uden at der kan gøres indsigelse mod anerkendelsen, hvis retsafgørelsen er blevet attesteret i domsstaten i overensstemmelse med stk. 2.

Selv om en retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, jf. artikel 11, stk. 8, i henhold til national lovgivning ikke er eksigibel som følge af loven, uanset en eventuel appel, kan retten i domsstaten erklære den for eksigibel.

2. Den dommer i domsstaten, som har truffet den i artikel 40, stk. 1, litra b), omhandlede retsafgørelse, udsteder kun den i stk. 1 omhandlede attest:

a) hvis barnet har haft mulighed for at blive hørt, medmindre en høring er fundet uhensigtsmæssig under hensyntagen til barnets alder eller modenhedsgrad

b) hvis parterne har haft mulighed for at blive hørt, og

c) hvis retten i sin afgørelse har taget hensyn til de grunde og det bevismateriale, som dannede grundlag for den retsafgørelse, der blev truffet i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980.

[…]«

B. Irske retsforskrifter

23. Ordonnance 122 i Rules of the Superior Courts (procesreglement for de højere retsinstanser) har overskriften »Frister«, og Rule nr. 7 har følgende ordlyd:

»Den højere retsinstans har kompetence til at forlænge eller ophæve frister, der er fastsat ved det foreliggende procesreglement eller ved en afgørelse om forlængelse af fristen, for at gennemføre en handling eller indlede en retssag på de betingelser, som den i givet fald fastsætter. Der kan også anordnes en forlængelse, selv når anmodningen herom er indgivet, efter at den fastsatte eller godkendte frist er udløbet.«

III. Tvistens baggrund

24. Den foreliggende sag vedrører en familie bestående af en moder [3], som på nuværende tidspunkt er 24 år, hendes tre børn på 6 år [4], 4 år [5] og ca. 11 måneder [6] samt hendes ægtefælle [7], der er 26 år, og som er fader til spædbarnet og stedfader til de to ældste børn.

25. Det fremgår af akterne i hovedsagen, at moderen og de to ældste børn gennem adskillige år, da de boede i England, var under tilsyn af en lokal social myndighed, Hampshire County Council [8]. HCC's bekymringer drejede sig navnlig om uhygiejniske og snavsede forhold i hjemmet, det andet barns vægtøgning, vold i hjemmet udøvet mod moderen af faderen til det andet barn, da han boede sammen med hende, det andet barns faders besiddelse af cannabisplanter og en generel risiko for, at børnene blev forsømt.

26. I 2015 og 2016 deltog moderen i et program for ofre for vold i hjemmet [9], lod sig skille fra faderen til det andet barn og tog skridt til at beskytte sig selv og sine børn. Desuden blev hygiejnen i hjemmet forbedret.

3 – Herefter »moderen«.

4 – Herefter »det første barn«.

5 – Herefter »det andet barn«, herefter ligeledes, sammen med det første barn, »de to ældste børn«.

6 – Herefter »spædbarnet«.

7 – Herefter »faderen«, herefter ligeledes, sammen med moderen, »forældrene«.

8 – Herefter »HCC«.

9 – Freedom Programme (jf. www.freedomprogramme.co.uk/).

27. I første halvår af 2017 blev de to ældste børn imidlertid igen genstand for HCC's opsyn, hovedsagelig på grund af forsømmelighed med hensyn til deres levevilkår og de hygiejniske forhold i hjemmet. Desuden var HCC bekymret over, at moderen i begyndelsen af 2016 havde indledt et forhold til faderen, idet han og hans tidligere samleverske havde fået frataget forældremyndigheden over deres børn, fordi det ene barn havde pådraget sig en skade, som ikke skyldtes en ulykke, og det ikke kunne udelukkes, at det var faderen, der havde påført skaden, selv om politiet ikke havde kunnet bevise det. HCC udtrykte også bekymring over, at det første barn havde fortalt, at faderen havde givet ham en endefuld, og at det ikke stod klart, om det var sket i leg, eller om det var en upassende afstraffelse.

28. HCC nævnte på intet tidspunkt muligheden for bortadoption af de to ældste børn, men overvejede de forskellige muligheder for anbringelse, bl.a. hos en plejefamilie, hos deres mormoder eller hos deres respektive fædre. I denne forbindelse anså HCC børnene for ikke at være gamle nok til, at der kunne tages hensyn til deres mening. HCC har desuden bemærket, at moderen havde givet udtryk for et ønske om, at børnene blev anbragt hos hendes moder, dvs. deres mormoder, hvis det blev besluttet, at hun ikke kunne beholde dem hos sig.

29. I øvrigt fremgår det af HCC's rapporter og af rapporter fra det første barns skole og det andet barns børnehave, at de to ældste børn havde et godt forhold til deres mormoder, og at deres vilkår var blevet forbedret, efter at hun var begyndt at støtte moderen og fulgte dem til skole og børnehave om morgenen. Endvidere fremgår det bl.a. af rapporter i løbet af 2017 fra det første barns skole og det andet barns børnehave, at børnene var sociale og havde et kærligt forhold til deres moder. Endelig vidner disse rapporter om, at forældrene havde været lydhøre og havde søgt råd med henblik på at forbedre de levevilkår og hygiejniske forhold, som de sociale myndigheder havde kritiseret, hvilket havde ført til en faktisk forbedring af forholdene.

30. Den 30. juni 2017 traf Family Court at Portsmouth (retten i familieretlige sager i Portsmouth, Det Forenede Kongerige) afgørelse om midlertidig anbringelse (*interim care order*) af de to ældste børn under HCC's forsorg. Denne afgørelse tildelte HCC forældremyndigheden og indebar bl.a. et forbud mod at fjerne børnene fra Det Forenede Kongerige. På trods af HCC's planer om anbringelse af børnene blev de i første omgang boende hos forældrene. I retsmødet i denne sag udtrykte den person, som repræsenterede børnenes interesser [10], uenighed med HCC's plan om at anbringe børnene.

31. Ifølge HCC meddelte denne myndighed i august 2017 forældrene, at den havde til hensigt at opnå en retsafgørelse om myndighed over spædbarnet, så snart det var født. Desuden meddelte HCC forældrene, at myndigheden modsatte sig ethvert uovervåget samvær mellem faderen og spædbarnet.

32. Spædbarnet blev født på hospital i begyndelsen af september 2017, og moderen og den nyfødte kom hjem samme dag eller dagen efter [11].

33. Dagen efter fødslen eller den næstfølgende dag [12] kom socialarbejdere fra HCC hjem til forældrene og meddelte dem, at HCC's planer om anbringelse af børnene var blevet ændret, og at de skulle fjernes fra forældrene. Desuden underskrev socialarbejderne og forældrene en aftale om, at faderen skulle forlade hjemmet samme aften og ikke måtte have nogen kontakt med børnene uden først at underrette HCC, indtil der var truffet afgørelse i sagen.

10 – En *Cafcass guardian*, der har til opgave at undersøge de lokale myndigheders plan og sikre sig, at afgørelserne er truffet i de pågældende børns bedste interesse (jf. https://www.cafcass.gov.uk/grown-ups/parents-and-carers/care-proceedings/cafcass-role-care-proceedings/).

11 – Det står ikke helt klart, om de kom hjem samme dag, som barnet blev født, eller dagen efter.

12 – Det står ikke helt klart, om dette hjemmebesøg fandt sted dagen efter barnets fødsel eller den næstfølgende dag.

34. Moderen, som på det daværende tidspunkt var 23 år, skulle således lades alene tilbage i hjemmet sammen med et 1 eller 2 dage gammelt spædbarn og de to ældste børn på 3 og 5 år med udsigt til en snarlig retssag, som kunne munde ud i en afgørelse om, at hendes børn skulle fjernes fra hende. Moderen har endvidere efterfølgende i en erklæring afgivet under ed anført, at hun på det pågældende tidspunkt havde erindret en samtale, som hun tidligere havde haft med en socialarbejder fra HCC, hvorunder den pågældende socialarbejder havde nævnt, at de to ældste børn under alle omstændigheder var for gamle til at kunne bortadopteres, men at et spædbarn nemt kunne bortadopteres.

35. Det var under disse omstændigheder, at forældrene den 5. eller 6. september 2017 [13], dvs. to eller tre dage efter, at deres barn var født, rejste med færge til Irland sammen med børnene.

36. Da de var ankommet til Irland, lejede forældrene et hus, lod barnet undersøge af en sygeplejerske, registrerede børnene hos en børnelæge og indskrev de to ældste børn i skolen. Endvidere blev familien overvåget af irsk politi og af Child and Family Agency (børne- og familiekontoret, Irland, herefter »CFA«), som ikke bemærkede noget foruroligende under deres mange besøg i familiens hjem.

37. Den 6. september 2017 traf Family Court at Portsmouth (retten i familieretlige sager i Portsmouth) afgørelse om midlertidig anbringelse (*interim care order*) under HCC's forsorg.

38. Den 8. september 2017 indgav HCC en anmodning om, at de tre børn blev sat under rettens værgemål, til High Court of Justice (England & Wales), Family Division, Family Court at Portsmouth (ret i første instans (England og Wales), afdelingen for familieretlige sager, familiedomstolen i Portsmouth, Det Forenede Kongerige, herefter »engelske High Court«). Denne anmodning blev forkyndt for repræsentanterne for forældrene samme dag. Repræsentanten for faderen gjorde opmærksom på, at han ikke havde fået nogen instrukser hvad angår anbringelsen under værgemål, og at han ikke ville anmode om retshjælp i forbindelse med denne sag. Repræsentanten for moderen anførte, at han ville anmode hende om instrukser, men at det ikke var lykkedes at få telefonisk kontakt med hende.

39. Senere samme dag afsagde engelske High Court, uden at forældrene var repræsenteret, en kendelse om værgemål over børnene og deres tilbagegivelse til England (herefter »engelske High Courts kendelse af 8.9.2017«).

40. Ifølge HCC blev engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 forkyndt for forældrene den 11. september 2017.

41. Den 13. september 2017 afsagde District Court of Gorey (distriktsretten i Gorey, Irland) kendelse om midlertidig anbringelse (*interim care order*s) af de tre børn under CFA's forsorg gældende til den 26. september 2017. Børnene blev midlertidigt anbragt hos en plejefamilie i Irland.

42. Den 21. september 2017 afsagde High Court (ret i første instans, Irland) (herefter »irske High Court«) kendelse om anerkendelse og fuldbyrdelse af engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 (herefter »irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21.9.2017«).

43. Samme dag, som irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017 blev afsagt, hentede CFA's personale børnene i den plejefamilie, hvor de havde været midlertidigt anbragt, og overleverede dem til HCC's socialarbejdere i færgehavnen i Rosslare (Irland). Børnene blev derefter bragt tilbage til Det Forenede Kongerige, hvor de to ældste børn blev anbragt hos det andet barns fader, og spædbarnet blev anbragt hos en plejefamilie.

13 – Det står ikke helt klart, om forældrene ankom til Irland den 5.9. eller 6.9.2017.

44. Efter børnenes afrejse blev forældrene underrettet herom i en telefonsamtale med en engelsk socialarbejder. Irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017 blev derefter forkyndt for forældrene den 22. september 2017.

45. Den 26. september 2017 indgav forældrene appel til prøvelse af engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 ved Court of Appeal of England and Wales (appeldomstol, England og Wales). Den 9. oktober 2017 gav denne ret afslag på deres anmodning om tilladelse til at iværksætte appel.

46. Den 24. november 2017 indgav repræsentanterne for forældrene appel ved irske High Court til prøvelse af irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017, som var blevet forkyndt for forældrene den 22. september 2017. I retsmødet i denne sag anførte repræsentanterne for forældrene, at den omstændighed, at appellen var iværksat 48 timer for sent, ikke kunne tilskrives forældrene.

47. Den 21. december 2017 traf engelske High Court afgørelse om anbringelse (*placement order*), hvorved HCC blev bemyndiget til at finde adoptivforældre til spædbarnet og anbringe det hos disse.

48. Den 18. januar 2018 afviste irske High Court forældrenes appel af irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017 på grund af manglende kompetence til at forlænge søgsmålsfristen.

49. Forældrene har appelleret denne afgørelse til den forelæggende ret, Court of Appeal (appeldomstol, Irland).

50. HCC har i forbindelse med denne sag oplyst den forelæggende ret om, at myndigheden på grund af budgetmæssige begrænsninger ikke havde til hensigt at deltage i sagen. HCC har desuden over for den forelæggende ret tilkendegivet, at myndigheden under ingen omstændigheder påtænker at tilbagegive børnene uanset udfaldet af den verserende sag for denne ret.

51. Den 17. maj 2018 indgav den forelæggende ret den præjudicielle forelæggelse i sag C-325/18 PPU.

52. Den 23. maj 2018 fremsatte forældrene en begæring for den forelæggende ret om nedlæggelse af forbud mod, at HCC går videre med proceduren for bortadoption af spædbarnet og indleder en procedure for bortadoption af de to ældste børn.

53. HCC deltog heller ikke i den sidstnævnte procedure, men indgav en erklæring samme morgen, som retsmødet i sagen om foreløbige forholdsregler blev afholdt, dvs. den 29. maj 2018. I denne erklæring fremhævede HCC, at den kun foreslog bortadoption af spædbarnet. Den anførte, at der, henset til de to øvrige børns alder, deres anbringelse hos en forælder – nemlig faderen til det andet barn – samt deres stærke relation til deres fædre, ikke var nogen grund til at iværksætte en procedure for bortadoption. Hvis anbringelsen hos det andet barns fader skulle ophøre, indgik en længerevarende anbringelse hos en plejefamilie i myndighedens plan for børnene.

54. Den 7. juni 2018 indgav den forelæggende ret den præjudicielle forelæggelse i sag C-375/18 PPU.

IV. Retsforhandlingerne for Domstolen og de præjudicielle spørgsmål

55. Ved skrivelse indleveret til Domstolens Justitskontor den 17. maj 2018 har Court of Appeal (appeldomstol, Irland) som led i den appelsag, der verserer for den, besluttet at anmode om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål (sag C-325/18 PPU):

»1) Hvis det gøres gældende, at børn af deres forældre og/eller andre familiemedlemmer er blevet ulovligt fjernet fra det land, hvor de har deres sædvanlige opholdssted, under tilsidesættelse af en retsafgørelse, som en offentlig myndighed i [den] stat[, hvor de har deres opholdssted,] har udstedt, kan denne offentlige myndighed da få en retsafgørelse om tilbagegivelse af børnene til denne jurisdiktion fuldbyrdet ved retterne i en anden medlemsstat i henhold til bestemmelserne i kapitel III i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003, eller ville dette være en ulovlig omgåelse af forordningens artikel 11 og Haagerkonventionen af 1980 eller i øvrigt være misbrug af rettigheder eller lovgivning fra den pågældende myndigheds side?

2) Er der i en sag, der vedrører fuldbyrdelsesbestemmelserne i Rådets forordning (EF) [nr.] 2201/2003, kompetence til at forlænge fristen i henhold til artikel 33, stk. 5, hvis forsinkelserne grundlæggende er de minimis, og fristen i øvrigt ville være blevet forlænget under henvisning til nationale procesregler?

3) Uanset spørgsmål [2], hvis en udenlandsk myndighed fjerner de børn, der er genstand for tvisten, fra en medlemsstats jurisdiktion på grundlag af en fuldbyrdelsesafgørelse, der er afsagt ex parte i overensstemmelse med artikel 31 i […] forordning (EF) [nr.] 2201/2003, men før forkyndelsen af denne fuldbyrdelsesafgørelse for forældrene, hvorved de fratages deres ret til at begære udsættelse af en sådan afgørelse, mens en appelsag behandles, bringer en sådan fremgangsmåde da det væsentligste indhold i »forældres« rettigheder i henhold til […] artikel 6 [i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (EMRK)] eller […] artikel 47 [i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«)] i fare, således at fristen (i henhold til denne forordnings artikel 33, stk. 5) i øvrigt skal forlænges?«

56. Desuden har Court of Appeal (appeldomstol, Irland) ved skrivelse indleveret til Domstolens Justitskontor den 7. juni 2018 som led i sagen om foreløbige forholdsregler i mellemtiden forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål, ligeledes med anmodning om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure (sag C-375/18 PPU):

»Er det foreneligt med EU-retten og i særdeleshed med bestemmelserne i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003, at retterne i en medlemsstat iværksætter foreløbige retsmidler (beskyttelsesforanstaltninger) in personam mod en offentlig instans i en anden medlemsstat, hvorved denne instans afskæres fra at træffe foranstaltninger til bortadoption af børn ved retterne i den anden medlemsstat, hvor in personam-forbuddet er nedlagt på grundlag af nødvendigheden af at beskytte parternes rettigheder i en sag om fuldbyrdelse i henhold til kapitel III i 2003-forordningen?«

57. Efter det administrative møde den 11. juni 2018 har Domstolens Første Afdeling besluttet at forene de foreliggende sager og at undergive dem den præjudicielle hasteprocedure i henhold til artikel 107 i Domstolens procesreglement.

58. I sagen for Domstolen har forældrene, HCC, Kommissionen samt Irlands regering og Det Forenede Kongeriges regering afgivet indlæg, og sidstnævnte regering har besvaret Domstolens spørgsmål. De samme procesdeltagere samt den tjekkiske og den polske regering deltog i retsmødet den 13. juli 2018.

V. Retlig bedømmelse

A. Formaliteten med hensyn til de præjudicielle forelæggelser

59. Det fremgår af det tidsmæssige forløb i hovedsagen, at børnenes tilbagegivelse til England fandt sted, før irske High Courts kendelse om eksigibilitet var blevet forkyndt for forældrene. De kunne således først iværksætte appel af denne kendelse, efter at den var blevet fuldbyrdet.

60. På denne baggrund kan der opstå et spørgsmål om, hvorvidt tvisten i hovedsagen fortsat består, og følgelig om, hvorvidt de foreliggende præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.

61. Ganske vist fremgår det af opbygningen af forordning nr. 2201/2003, at en afgørelse om eksigibilitet normalt skal forkyndes for den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, før den fuldbyrdes, for at give denne part mulighed for i god tid at iværksætte appel med henblik på at forhindre fuldbyrdelsen [14].

62. Dette kan imidlertid ikke omvendt indebære, at en appel af afgørelsen om eksigibilitet er uden genstand, når fuldbyrdelsen har fundet sted før forkyndelsen af afgørelsen [15].

63. I denne henseende fremhævede Kommissionen ganske vist i retsmødet, at forordning nr. 2201/2003 ikke fastsætter en særlig procedure, som forpligter de engelske retter til at tage hensyn til den forelæggende rets eventuelle ophævelse af afgørelsen om eksigibilitet.

64. Som Det Forenede Kongeriges regering har gjort opmærksom på, ville forældrene i en sådan situation ikke desto mindre kunne anlægge sag i England, og de engelske retter ville på grundlag af princippet om international høflighed (*international comity*) ikke kunne overse den irske rets afgørelse og ville derimod tillægge denne rets begrundelser væsentlig betydning. Som Det Forenede Kongeriges regering og repræsentanten for HCC ligeledes har bemærket, er afgørelsen om børnenes tilbagegivelse til England på ingen måde uigenkaldelig, og det er i givet fald, under hensyntagen til børnenes bedste, muligt, at de bliver sendt tilbage til Irland. Det Forenede Kongeriges regering og repræsentanten for HCC har desuden anført, at det ofte er sket, at børn er blevet sendt frem og tilbage mellem Det Forenede Kongerige og Amerikas Forenede Stater, bl.a. under anvendelsen af Haagerkonventionen.

65. Som følge heraf kan der ikke være tvivl om, at tvisten i hovedsagen består, og at anmodningerne om præjudiciel afgørelse følgelig kan antages til realitetsbehandling.

B. Det første præjudicielle spørgsmål i sag C-325/18 PPU

66. Med sit første spørgsmål i sag C-325/18 PPU ønsker den forelæggende ret oplyst, hvorvidt en retsafgørelse om tilbagegivelse af børn, som er udstedt af en ret i den medlemsstat, hvor disse børn har deres sædvanlige opholdssted, når det gøres gældende, at børnene er blevet ulovligt fjernet, kan anses for at være fuldbyrdet i den medlemsstat, hvortil barnet er bortført, i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser i kapitel III i forordning nr. 2201/2003, eller om dette udgør en omgåelse af den særlige procedure for bortførelse af børn, som er fastsat i Haagerkonventionen, sammenholdt med artikel 11 i forordning nr. 2201/2003 (herefter »Haagerproceduren«).

14 – Jf. punkt 118 ff. i dette forslag til afgørelse.

15 – Jf. i denne retning min stillingtagen Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:177, punkt 56 og 57).

67. Både forældrene og den forelæggende ret synes at være af den opfattelse, at der i tilfælde, hvor børn fjernes fra en medlemsstat til en anden, er et subsidiaritetsforhold mellem Haagerproceduren og den almindelige anerkendelses- og eksekvaturprocedure vedrørende retsafgørelser om forældreansvar, som er fastsat i forordning nr. 2201/2003.

68. Artikel 11 i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med Haagerkonventionen, giver en person, som gør gældende, at et barn ulovligt er blevet fjernet til en anden medlemsstat, mulighed for at anmode denne medlemsstats judicielle eller administrative myndighed om at beordre barnet tilbagegivet. Såfremt en ret i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, i henhold til Haagerkonventionens artikel 13 nægter at tilbagegive barnet [16], giver artikel 11, stk. 8, i forordning nr. 2201/2003 en ret, der har kompetence i medfør af denne forordning, mulighed for at træffe en retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, som derefter, uden at der kræves en eksekvaturprocedure, er direkte eksigibel i den medlemsstat, hvortil barnet er bortført, hvis den er truffet og attesteret i overensstemmelse med den foreskrevne procedure [17].

69. I den foreliggende sag er det ubestridt, at HCC ikke gjorde brug af denne fremgangsmåde, og at der derfor ikke fandtes en retsafgørelse, der beordrede børnene tilbagegivet som omhandlet i artikel 11, stk. 8, i forordning nr. 2201/2003. Som HCC bekræftede i retsmødet, blev denne fremgangsmåde navnlig ikke valgt, fordi den kun er til rådighed i tilfælde af ulovlig fjernelse af et barn under tilsidesættelse af en tilkendt forældremyndighed [18]. På det tidspunkt, hvor familien rejste til Irland, var det imidlertid kun sikkert, at HCC havde forældremyndigheden over de to ældste børn. HCC var derfor ikke sikker på, at fjernelsen af spædbarnet kunne anses for ulovlig i henhold til de relevante bestemmelser [19].

70. Dette er grunden til, at HCC direkte anmodede engelske High Court om at sætte børnene under rettens værgemål og beordre dem tilbagegivet til England, hvorefter HCC i henhold til artikel 28 i forordning nr. 2201/2003 anmodede irske High Court om at erklære engelske High Courts kendelse for eksigibel.

1. Muligheden for at anmode om, at en retsafgørelse om forældreansvar erklæres for eksigibel i henhold til forordning nr. 2201/2003 uafhængigt af Haagerproceduren

71. Forordning nr. 2201/2003 fastsætter to forskellige muligheder for fuldbyrdelse af retsafgørelser fra andre medlemsstaters retter: for det første den generelle fremgangsmåde med en anmodning om, at afgørelsen erklæres for eksigibel i overensstemmelse med kapitel III, afdeling 2 (artikel 28 ff.), og for det andet den specifikke fremgangsmåde, hvor der er tale om afgørelser, som er direkte eksigible i en anden medlemsstat, idet der ikke er behov for en afgørelse om eksigibilitet, i overensstemmelse med kapitel III, afdeling 4 (artikel 40 ff.). Den sidstnævnte mulighed kan kun anvendes ved de i artikel 11, stk. 8, [20] i forordning nr. 2201/2003 omhandlede afgørelser, dvs. retsafgørelser om tilbagegivelse, som er truffet, efter at Haagerproceduren er gennemført af en kompetent ret, efter en afgørelse om, at barnet ikke skal tilbagegives, fra en ret i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig.

16 – En sådan afgørelse om, at barnet ikke skal tilbagegives, er en forudsætning for anvendelsen af den i kapitel III, afdeling 4, i forordning nr. 2201/2003 omhandlede fuldbyrdelsesprocedure; jf. dom af 11.7.2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 74).

17 – Jf. 17., 18. og 23. betragtning til forordning nr. 2201/2003. Jf. ligeledes, med henblik på forklaringer i denne henseende, dom af 11.7.2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 61 ff.), og af 26.4.2012, Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, præmis 116 ff.). Jf. desuden min stillingtagen Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:177, punkt 58 og 72 ff.).

18 – Jf. Haagerkonventionens artikel 1, litra a), og artikel 3 og 12 samt artikel 2, nr. 11), litra a), og artikel 11, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 (punkt 7, 8, 9, 12 og 13 i dette forslag til afgørelse).

19 – På det tidspunkt, hvor familien rejste til Irland, var der truffet afgørelser om midlertidig anbringelse under HCC's forsorg hvad angår de to ældste børn (jf. punkt 30 i dette forslag til afgørelse), men, som repræsentanten for HCC bekræftede i retsmødet, kan det ikke fastlægges, om afgørelsen om midlertidig anbringelse af spædbarnet var opnået før eller efter afrejsen (jf. punkt 35 og 37 i dette forslag til afgørelse).

20 – Samt for visse retsafgørelser om samværsret, som ikke er relevante i denne sammenhæng.

72. I henhold til artikel 40, stk. 2, i forordning nr. 2201/2003 er bestemmelserne i kapitel III, afdeling 4 (om eksigibiliteten af retsafgørelser om tilbagegivelse, der er truffet efter afslutningen af Haagerproceduren), ikke til hinder for, at en indehaver af forældremyndigheden anmoder om anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse om forældreansvar i overensstemmelse med bestemmelserne i dette kapitels afdeling 1 og 2.

73. De faktiske omstændigheder i hovedsagen viser i øvrigt, at der kan være situationer, hvor en retsafgørelse om tildeling af forældreansvar til en person, som fortsat befinder sig i en medlemsstat, først er truffet, efter at barnet er blevet fjernet til en anden medlemsstat, således at fjernelsen ikke er ulovlig ifølge Haagerproceduren. Det ville være uforståeligt, hvis denne person i dette tilfælde ikke ville kunne anmode om, at en retsafgørelse, som tilkender den pågældende forældreansvar, erklæres eksigibel i den medlemsstat, hvortil barnet er bortført, i henhold til forordning nr. 2201/2003.

74. Det er følgelig ikke åbenbart, at en person, der ønsker tilbagegivelse af et barn, som er bortført til en anden medlemsstat, nødvendigvis skal søge at opnå en afgørelse om tilbagegivelse ved brug af Haagerproceduren, før den pågældende i henhold til artikel 28 i forordning nr. 2201/2003 kan anmode om, at en retsafgørelse om forældreansvar, der er truffet i en anden medlemsstat, erklæres for eksigibel [21].

75. Den tvivl med hensyn til denne fortolkning, som forældrene og den forelæggende ret har udtrykt, er ikke overbevisende.

76. For det første deler jeg ikke den forelæggende rets synspunkt, hvorefter Haagerkonventionens artikel 13 indeholder flere grunde til at afslå at beordre tilbagegivelse af et barn, end artikel 23 i forordning nr. 2201/2003 indeholder grunde til at afslå at anerkende og fuldbyrde en retsafgørelse om forældreansvar. De grunde til at afslå tilbagegivelse og anerkendelse, som er fastsat i disse bestemmelser, er nemlig i vidt omfang sammenfaldende.

77. Dette gælder ikke mindst, for så vidt som forordning nr. 2201/2003 begrænser de muligheder for at afvise tilbagegivelse, som er fastsat i Haagerkonventionen, når den, sammen med nævnte forordning, anvendes mellem medlemsstater i Unionen: For det første modererer artikel 11, stk. 4, i forordning nr. 2201/2003 den afslagsgrund, som er fastsat i Haagerkonventionens artikel 13, litra b), og for det andet – som anført ovenfor [22] – kan en ret, der har kompetence med hensyn til sagens realitet, i henhold til artikel 11 i forordning nr. 2201/2003 se bort fra en afgørelse om, at barnet ikke skal tilbagegives, som er truffet af en ret i den medlemsstat, hvortil barnet er bortført, selv om den i henhold til nævnte forordnings artikel 42, stk. 2, litra c), skal tage hensyn til de grunde, som dannede grundlag for afgørelsen om, at barnet ikke skal gives tilbage.

78. Endvidere fremgår det ganske vist af artikel 11, stk. 7, og artikel 42, stk. 2, litra b), i forordning nr. 2201/2003, at der ikke kan træffes afgørelse om tilbagegivelse i henhold til nævnte forordnings artikel 11, stk. 8, uden at parterne har haft mulighed for at blive hørt. Det fremgår imidlertid af artikel 31, stk. 2, sammenholdt med artikel 23 og 33 i forordning nr. 2201/2003, at en retsafgørelse om forældreansvar heller ikke kan erklæres for eksigibel i en anden medlemsstat, uden at den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, har haft mulighed for at blive hørt [23]. Det kan således ikke af den omstændighed, at de sidstnævnte bestemmelser ikke er blevet iagttaget i den foreliggende sag [24],

21 – I de sager, der lå til grund for dom af 22.12.2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 62 ff.), og af 9.10.2014, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, præmis 62 ff.), havde parterne i øvrigt sideløbende anvendt begge procedurer, og Domstolen kritiserede ikke denne fremgangsmåde.

22 – Jf. punkt 68 i dette forslag til afgørelse.

23 – Jf. punkt 118 ff. i dette forslag til afgørelse.

24 – Jf. punkt 121 ff. i dette forslag til afgørelse.

udledes, at den almindelige fremgangsmåde for erklæring af en retsafgørelse om forældreansvar for eksigibel, som er fastsat i artikel 28 ff. i forordning nr. 2201/2003, generelt medfører mindre beskyttelse af den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, end den i nævnte forordnings artikel 11, 40 og 42 fastsatte fremgangsmåde.

79. Endelig kan det heller ikke gøres gældende, at der i visse sprogversioner af forordning nr. 2201/2003 [25] er forskel på formuleringen i henholdsvis artikel 21 og 28 hvad angår genstanden for anmodningen om en afgørelse om eksigibilitet. Ganske vist bestemmer artikel 21, at »[r]etsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat« [dvs., ifølge definitionen i artikel 2, nr. 4), enhver afgørelse om forældreansvar], anerkendes i de øvrige medlemsstater, mens artikel 28 i de pågældende sprogversioner kun foreskriver en anmodning om eksigibilitet vedrørende »[e]n i en medlemsstat truffet retsafgørelse om *udøvelse* [26] af forældreansvar«. Ikke alene findes denne forskel imidlertid ikke i alle sprogversionerne af forordning nr. 2201/2003, men den afspejler desuden alene den omstændighed, at det hovedsagelig er retsafgørelser om udøvelse af forældreansvar, der indebærer fuldbyrdelsesforanstaltninger og derfor kræver en afgørelse om eksigibilitet. Hvad angår retsafgørelser om tilkendelse, delegation eller frakendelse af forældreansvar er anerkendelse derimod tilstrækkeligt. Dette kan imidlertid ikke betyde, at der ikke kan anmodes om eksigibilitet vedrørende sådanne afgørelser, som i givet fald også skal kunne tvangsfuldbyrdes.

80. Bl.a. i et tilfælde, hvor et barn er bortført fra den medlemsstat, hvor det har sit sædvanlige opholdssted, til en anden medlemsstat, kan en afgørelse fra en ret i domsstaten, der tilkender forældreansvaret og forældremyndigheden til en forælder, som fortsat befinder sig i denne stat, således tvangsfuldbyrdes i den forstand, at det kan være nødvendigt at gøre brug af en offentlig myndighed med henblik på at få barnet tilbage og tilbagegivet, hvis den bortførende forælder ikke »giver barnet tilbage«. Dette gælder a fortiori, for så vidt som »forældremyndighed« i henhold til artikel 2, nr. 9), i forordning nr. 2201/2003 bl.a. omfatter retten til at bestemme, hvor barnet skal bo [27].

81. Denne fortolkning støttes af ordlyden af den i artikel 39 i forordning nr. 2201/2003 omhandlede attest, der udfærdiges på formularen i bilag II til forordningen. Denne attest, som engelske High Court ligeledes har udfærdiget i den foreliggende sag, skal i henhold til artikel 37, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003 fremlægges af den part, som anmoder om, at en retsafgørelse om forældreansvar erklæres for eksigibel. I punkt 11 i denne formular er der netop mulighed for at anføre, om »[r]etsafgørelsen indebærer tilbagegivelse af barnet«, samt navn og adresse på den person, som barnet skal gives tilbage til. Endvidere angiver punkt 11 udtrykkeligt, at »[d]enne mulighed er fastsat i artikel 40, stk. 2«.

82. Dette bekræfter, at lovgiver forudså muligheden for retsafgørelser om forældreansvar, som indebærer tilbagegivelse af et barn til en anden medlemsstat, og hvoraf der kan anmodes om eksigibilitet uafhængigt af, om Haagerproceduren i henhold til nævnte forordnings artikel 11, 40 og 42 er anvendt.

25 – Det drejer sig bl.a. om den engelske sprogversion (»[a] judgment on the exercise of parental responsibility in respect of a child given in a Member State«), den franske (»[l]es décisions rendues dans un État membre sur l'exercice de la responsabilité parentale à l'égard d'un enfant«), den spanske (»[l]as resoluciones dictadas en un Estado miembro sobre el ejercicio de la responsabilidad parental con respecto a un menor«), den italienske (»[l]e decisioni relative all'esercizio della responsabilità genitoriale su un minore«), den portugisiske (»[a]s decisões proferidas num Estado-Membro sobre o exercício da responsabilidade parental relativa a uma criança«) og den nederlandske (»[b]eslissingen betreffende de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind«). Andre sprogversioner af forordning nr. 2201/2003 indeholder derimod ikke denne forskel i artikel 28 jf. bl.a. den tyske sprogversion (»[d]ie in einem Mitgliedstaat ergangenen Entscheidungen über die elterliche Verantwortung für ein Kind«), den danske (»[e]n i en medlemsstat truffet retsafgørelse om forældreansvar over for et barn«), den tjekkiske (»[v]ýkon rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k dítěti vydaných v členském státě«) og den estiske (»[l]apse suhtes vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust, mis on tehtud liikmesriigis ja on selles liikmesriigis täitmisele pööratav ning kätte antud«).

26 – Min fremhævelse.

27 – Jf. i denne retning generaladvokat Sharpstons stillingtagen Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:377, punkt 52 ff.).

2. Spørgsmålet, om det er umuligt i henhold til forordning nr. 2201/2003 at anmode om, at en retsafgørelse, der beordrer tilbagegivelse af et barn, og som ikke er knyttet til en retsafgørelse om forældreansvar, erklæres for eksigibel

83. Der skal sondres mellem på den ene side retsafgørelser, der indebærer eller beordrer tilbagegivelse af et barn til domsstaten som følge af en retsafgørelse om forældreansvar, og på den anden side retsafgørelser, der beordrer tilbagegivelse af en person, i det foreliggende tilfælde et barn, til en medlemsstats område, uafhængigt af en retsafgørelse om forældreansvar: Begge typer afgørelser kan indebære tilbagegivelse af barnet til domsstaten, men kun de førstnævnte kan erklæres for eksigible i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, i henhold til kapitel III, afdeling 2, i forordning nr. 2201/2003.

84. Det kan ganske vist ikke udelukkes, at medlemsstaternes retter på grundlag af national ret kan beordre, at et barn tilbagegives til deres område, uanset om der er truffet en retsafgørelse om forældreansvar [28].

85. Hvis der ikke er tale om en retsafgørelse om tilbagegivelse i henhold til artikel 11, stk. 8, i forordning nr. 2201/2003 (dvs. en afgørelse, der er vedtaget efter gennemførelsen af Haagerproceduren), er denne ordre om tilbagegivelse imidlertid ikke omfattet af det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 2201/2003.

86. I henhold til denne forordnings artikel 1, stk. 1, litra b), finder den nemlig anvendelse på det *civilretlige* område [29], uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende tilkendelse, udøvelse, delegation samt frakendelse af forældreansvar. Ganske vist har Domstolen i denne henseende fastslået, at udtrykket »det civilretlige område« i denne sammenhæng ikke skal betragtes snævert [30], og at det bl.a. omfatter statslige foranstaltninger til beskyttelse af et barn, såsom anbringelse i et familiehjem [31] eller i et lukket center [32].

87. Ikke desto mindre er en statslig foranstaltning til beskyttelse af barnet altid knyttet til udøvelsen af forældreansvaret og skal derfor adskilles fra en foranstaltning, hvorved der beordres tilbagegivelse af en person, i det foreliggende tilfælde et barn, til den pågældende jurisdiktion, uafhængigt af en retsafgørelse om forældreansvar. Formålet med en sådan foranstaltning er således den [33] pågældende medlemsstats udøvelse af en tilsynsbeføjelse, som ligger uden for anvendelsesområdet for forordning nr. 2201/2003 [34].

88. Det fremgår af det ovenstående, at en retsafgørelse, der beordrer tilbagegivelse af et barn til den pågældende jurisdiktion, uafhængigt af en retsafgørelse om forældreansvar, ud over de i artikel 11 i forordning nr. 2201/2003 omhandlede tilfælde, ikke er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde. En sådan afgørelse kan følgelig ikke erklæres for eksigibel i overensstemmelse med bestemmelserne i denne forordnings kapitel III, afdeling 2.

28 – Haagerkonventionens artikel 18, 29 og 34 præciserer, at denne konvention ikke er til hinder for dette.

29 – Min fremhævelse.

30 – Jf. dom af 27.11.2007, C (C-435/06, EU:C:2007:714, præmis 46 ff.), og af 21.10.2015, Gogova (C-215/15, EU:C:2015:710, præmis 26). Jf. desuden mit forslag til afgørelse C (C-435/06, EU:C:2007:543, punkt 33 ff.) og min stillingtagen Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:177, punkt 10 ff.).

31 – Jf. dom af 27.11.2007, C (C-435/06, EU:C:2007:714, præmis 24 ff.), og af 2.4.2009, A (C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 21 ff.).

32 – Jf. dom af 26.4.2012, Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, præmis 56 ff.).

33 – Som Domstolen har forklaret, skal der med henblik på at fastslå, om en begæring er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 2201/2003, tages udgangspunkt i forordningens formål; jf. dom af 21.10.2015, Gogova (C-215/15, EU:C:2015:710, præmis 28); jf. ligeledes vedrørende Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12.12.2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1), som ændret ved Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 2015/281 af 26.11.2014 (EUT 2015, L 54, s. 1) (»Bruxelles 1a-forordningen«), bl.a. dom af 9.3.2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, præmis 34).

34 – Jf. i denne retning generaladvokat Mengozzis stillingtagen Gogova (C-215/15, EU:C:2015:725, punkt 39 ff.).

3. Foreløbig konklusion

89. Som den forelæggende ret har bemærket, består konklusionen i engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 af flere forskellige dele, bl.a. anbringelsen af børnene under rettens værgemål, afgørelsen om tilbagegivelse af børnene til den engelske jurisdiktion, tilladelsen til, at de irske sociale myndigheder kunne fjerne børnene i god tid til at arrangere tilbagegivelsen, og deres anbringelse under HCC's forsorg efter tilbagegivelsen.

90. Det tilkommer den forelæggende ret på grundlag af denne kendelses ordlyd samt på baggrund af de øvrige faktiske omstændigheder i sagen at afgøre, om den i kapitel III, afdeling 2, i forordning nr. 2201/2003 omhandlede eksekvaturprocedure kunne anvendes på den afgørelse om tilbagegivelse, som indgår i den pågældende kendelse.

91. Det følger af det ovenstående, at det første spørgsmål i sag C-325/18 PPU skal besvares således, at, hvis det gøres gældende, at børn er blevet ulovligt fjernet fra den medlemsstat, hvor de har deres sædvanlige opholdssted, til en anden medlemsstat, kan en retsafgørelse, der beordrer tilbagegivelse af børnene, som er udstedt af en ret i domsstaten uden for den i artikel 11 i forordning nr. 2201/2003 fastsatte procedure og uafhængigt af en retsafgørelse om forældreansvar, ikke fuldbyrdes i overensstemmelse med bestemmelserne i denne forordnings kapitel III. Under disse omstændigheder kan en retsafgørelse om forældreansvar, der er truffet af en ret i domsstaten, som indebærer, at barnet skal tilbagegives til denne medlemsstat, imidlertid fuldbyrdes i overensstemmelse med de nævnte bestemmelser.

C. Det andet og det tredje spørgsmål i sag C-325/18 PPU og det præjudicielle spørgsmål i sag C-375/18 PPU

92. Det andet og det tredje spørgsmål i sag C-325/18 PPU og spørgsmålet i sag C-375/18 PPU er kun relevante, såfremt der ved den forelæggende ret iværksættes appel til prøvelse af en afgørelse om eksigibilitet i henhold til forordning nr. 2201/2003. I modsat fald vil tvisten i hovedsagen falde uden for EU-rettens anvendelsesområde, og Domstolen har ikke kompetence til at besvare den forelæggende rets spørgsmål [35].

93. Det andet og det tredje spørgsmål i sag C-325/18 PPU og spørgsmålet i sag C-375/18 PPU besvares derfor for det tilfælde, at den forelæggende ret måtte fastslå, at engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 kunne erklæres for eksigibel i Irland ved irske High Courts afgørelse om eksigibilitet af 21. september 2017 i overensstemmelse med forordning nr. 2201/2003, og at den appel, som er iværksat for den forelæggende ret, således er underlagt vilkårene i denne forordning.

1. Fristen (det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål i sag C-325/18 PPU)

94. Med det andet og det tredje spørgsmål i sag C-325/18 PPU, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvorvidt EU-retten i en sag, hvor en afgørelse om eksigibilitet er blevet fuldbyrdet, før afgørelsen er blevet forkyndt, er til hinder for, at den frist for at appellere afgørelsen om eksigibilitet, som er fastsat i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003, kan forlænges.

35 – I den foreliggende sag henviser den nationale ret åbenbart ikke til indholdet i forordning nr. 2201/2003 med henblik på at fastlægge, hvilke regler der finder anvendelse på en situation, som alene er underlagt den pågældende medlemsstats nationale ret; jf. i denne henseende kendelse af 12.5.2016, Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343, præmis 24 ff. og den deri nævnte retspraksis).

a) Indledende bemærkninger

95. I henhold til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 er fristen for appel af erklæringen om eksigibilitet en måned eller to måneder, såfremt den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat end den, hvor retsafgørelsen er blevet erklæret for eksigibel.

96. I den foreliggende sag er det ubestridt, at fristen for appel var to måneder efter forkyndelsen af irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017 [36], at denne kendelse blev forkyndt for forældrene den 22. september 2017 [37], og at de iværksatte appel heraf den 24. november 2017 [38]. Den forelæggende ret går således ud fra den forudsætning, at forældrenes appel blev indgivet 48 timer for sent.

97. Det tilkommer ikke Domstolen at rejse tvivl om denne forudsætning og den vurdering af de faktiske omstændigheder, som den forelæggende ret har lagt til grund herfor. I øvrigt har ingen af parterne åbenbart rejst tvivl om, at appelfristen begyndte at løbe på tidspunktet for forkyndelsen for forældrene af irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017, dvs. den 22. september 2017 [39].

98. Som den forelæggende ret ligeledes har anført, indeholder de nationale sagsakter ikke desto mindre et *memorandum of appearance* fra repræsentanterne for forældrene af 27. september 2017, som er oprettet i overensstemmelse med Order 12, Rule 9, i Rules of the Superior Courts (procesreglement for de højere retsinstanser) og formular nr. 1 i bilag A, del II, som er nævnt deri. I dette dokument har repræsentanten for forældrene anført at have modtaget en *originating summons* og anmodet om, at der fremsendes et *statement of claim*, hvilket synes at vedrøre den anmodning, som HCC indgav til irske High Court, om at engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 blev erklæret for eksigibel.

99. Det tilkommer den forelæggende ret at undersøge dette og afgøre, hvorvidt den omstændighed – hvis det viser sig at være korrekt – at forældrene ikke havde modtaget HCC's anmodning om, at kendelsen blev erklæret for eksigibel, eller andre dokumenter, da irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017 blev forkyndt for dem, har *indflydelse på, hvornår* appelfristen begyndte at løbe.

100. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at den effektive beskyttelse af de grundlæggende rettigheder, som borgerne er blevet tildelt ved EU-retten, kræver, at de meddeles en fuldstændig begrundelse, for at de kan forsvare deres rettigheder under de bedst mulige betingelser [40]. I øvrigt har Domstolen i forbindelse med søgsmål anlagt til prøvelse af EU-institutioners retsakter udtalt, at søgsmålsfristen først kan begynde at løbe på det tidspunkt, hvor den berørte person med sikkerhed

36 – Irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21.9.2017 præciserer udtrykkeligt, at appelfristen er to måneder efter forkyndelsen af denne kendelse.

37 – Jf. punkt 44 i dette forslag til afgørelse.

38 – Jf. punkt 46 i dette forslag til afgørelse.

39 – I retsmødet blev en forvirring, som fremgik af HCC's skriftlige og mundtlige indlæg, og som ikke vedrørte *den dato, hvor fristen begyndte at løbe*, men *den dato, hvor appellen blev iværksat*, opklaret: HCC havde fejlagtigt angivet, at der allerede var indgivet en *notice of motion* den 19.11.2017, hvilket havde været inden for appelfristen på to måneder, hvis den var begyndt at løbe den 22.9.2017, men forældrene bekræftede i retsmødet, at dette ikke var korrekt, og at deres appel først blev iværksat den 24.11.2017.

40 – Jf. i denne retning dom af 15.10.1987, Heylens m.fl. (222/86, EU:C:1987:442, præmis 15).

kender indholdet af og begrundelsen for den pågældende retsakt, således at han kan gøre effektiv brug af sin søgsmålsret [41]. Endelig skal jeg gøre opmærksom på Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, hvorefter en søgsmålsfrist først kan begynde at løbe på det tidspunkt, hvor sagsøgerne reelt har fået kendskab til retsafgørelsen *i sin helhed* [42].

101. Kun hvis den forelæggende ret på grundlag af denne undersøgelse konkluderer, at forældrenes appel rent faktisk blev iværksat efter fristens udløb, opstår spørgsmålet om, hvorvidt den i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 fastsatte frist kan forlænges, såfremt fuldbyrdelsen af en afgørelse om eksigibilitet har fundet sted, før denne afgørelse blev forkyndt for den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse.

b) Muligheden for at forlænge fristen i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003

102. I henhold til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 skal en erklæring om eksigibilitet appelleres inden for en frist på en måned eller to måneder, såfremt den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat end den, hvor retsafgørelsen er blevet erklæret for eksigibel. Denne frist kan ikke forlænges på grund af afstanden.

103. For så vidt som det af ordlyden af artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 udelukkende fremgår, at appelfristen ikke kan forlænges på grund af afstanden [43], er det ikke udelukket, at fristen kan forlænges af *andre* grunde end afstanden [44].

104. Som forældrene med rette har gjort gældende, understøttes denne ordlydsfortolkning af den omstændighed, at forordning nr. 2201/2003 i øvrigt indeholder meget udtrykkelige bestemmelser om eventuelle undtagelser, forbud og begrænsninger hvad angår de pågældende retsinstansers beføjelser [45]. Den omstændighed, at det alene er forlængelse på grund af afstand, der er udtrykkeligt forbudt, tyder følgelig på, at EU-lovgiver ikke ønskede at udelukke, at den i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 fastsatte frist kan forlænges af andre grunde.

41 – Jf. bl.a. dom af 5.3.1980, Könecke Fleischwarenfabrik mod Kommissionen (76/79, EU:C:1980:68, præmis 7), af 6.7.1988, Dillinger Hüttenwerke mod Kommissionen (236/86, EU:C:1988:367, præmis 13 og 14), af 6.12.1990, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie mod Kommissionen (C-180/88, EU:C:1990:441, præmis 22), af 19.2.1998, Kommissionen mod Rådet (C-309/95, EU:C:1998:66, præmis 18 ff.), og af 23.10.2007, Parlamentet mod Kommissionen (C-403/05, EU:C:2007:624, præmis 29 ff.).

42 – Jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolen, 26.1.2017, Ivanova og Ivashova mod Rusland (CE:ECHR:2017:0724JUD002947606, § 57 og den deri nævnte retspraksis).

43 – Ordlyden af den franske sprogversion af forordningen (»[c]e délai ne comporte pas de prorogation à raison de la distance«) er ikke helt klar, men det fremgår af andre sprogversioner, at det ganske rigtigt betyder, at fristen ikke kan forlænges på grund af afstanden (jf. den engelske sprogversion: »No extension of time may be granted on account of distance«, den tyske: »Eine Verlängerung dieser Frist wegen weiter Entfernung ist ausgeschlossen«, den spanske: »Dicho plazo no admitirá prórroga en razón de la distancia«; den italienske: »Detto termine non è prorogabile per ragioni inerenti alla distanza«, den portugisiske: »Este prazo não é susceptível de prorrogação em razão da distância«, og den nederlandske: »De termijn kan niet op grond van de afstand worden verlengd«).

44 – Dette synspunkt deles af fremtrædende forfattere inden for international privatret: jf. bl.a. P.F. Schlosser, *EU-Zivilprozessrecht*, 2 udg., Beck, München, 2003, s. 276, nr. 9; P. Oberhammer, »Art. 43«, *Kommentar zur Zivilprozessordnung*, bind 10, 22. udg., Mohr Siebeck, Tübingen, 2011, s. 686, nr. 11 (begge vedrørende artikel 43 i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1) (»Bruxelles I-forordningen«), der svarer til artikel 33 i forordning nr. 2201/2003), P. Mankowski, »Art. 33«, *Brussels IIbis Regulation*, Sellier, München, 2012, s. 312, nr. 38, K. Paraschas, »VO (EG) 2201/2003 Art. 33«, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen*, 54. udg., Beck, München, 2018, nr. 8. I øvrigt synes Domstolen i dom af 11.8.1995, SISRO (C-432/93, EU:C:1995:262, præmis 15), implicit at have anerkendt den mulighed, at en appel iværksat efter udløbet af den frist på to måneder, som er fastsat i artikel 36, stk. 2, i konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige handelssager (herefter »Bruxelleskonventionen«), der svarer til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003, kan antages til behandling i medfør af nationale processuelle regler.

45 – Jf. bl.a. artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003: »Denne forordning finder ikke anvendelse på […]«, artikel 11, stk. 4 og 5: »En ret kan ikke«, artikel 22 og 23: »En retsafgørelse […] kan ikke anerkendes«, artikel 24: »Kompetencen for retten i domsstaten kan ikke efterprøves«, artikel 25: »Anerkendelse af en retsafgørelse kan ikke afslås under henvisning til, at lovgivningen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, ikke tillader […]«, artikel 26 og artikel 31, stk. 3: »En retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.«, artikel 31, stk. 1: »[…] Hverken den person, […] eller barnet kan […] fremsætte bemærkninger over for retten.«, og artikel 34: »Den afgørelse, der træffes i appelsagen, kan kun anfægtes ved de retsmidler […]«.

105. En fortolkning af appelfristen i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 ud fra sammenhængen fører til det samme resultat. Det fremgår således af opbygningen af artikel 33, at formålet med den i stk. 5 fastsatte appelfrist er at undgå at forsinke fuldbyrdelsen af retsafgørelser, der er truffet i en anden medlemsstat, og som er blevet erklæret for eksigible i overensstemmelse med artikel 31. Dette formål udledes af den omstændighed, at en appelfrist i henhold til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 kun gælder for en appel iværksat af *den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse*, dvs. i de tilfælde, hvor der er truffet en afgørelse om eksigibilitet. I henhold til forordningens artikel 33, stk. 4, er der derimod ikke nogen frist for en appel iværksat af *den part, der anmoder om, at en afgørelse erklæres for eksigibel*, hvis den pågældende anfægter rettens afslag på at behandle en anmodning, indgivet i henhold til artikel 28, med henblik på at opnå en afgørelse om eksigibilitet af en retsafgørelse truffet i en anden medlemsstat.

106. Heraf følger, at en forlængelse af fristen ikke er udelukket, navnlig når det ikke risikerer unødigt at forsinke fuldbyrdelsen af en retsafgørelse, som netop er erklæret for eksigibel.

107. Dette er tilfældet under de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag, hvor den retsafgørelse, i hvilken forbindelse der er anmodet om eksigibilitet, allerede er blevet fuldbyrdet, før appellen blev iværksat, hvorved der ikke længere er risiko for, at en forlængelse af fristen vil forsinke fuldbyrdelsen unødigt. Det kunne endog gøres gældende, at en appel, som i henhold til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 iværksættes af den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, i dette tilfælde burde kunne iværksættes uden tidsbegrænsning, sådan som det er tilfældet med en appel, der i henhold til stk. 4 iværksættes af den part, der anmoder om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel. Uden at gå så vidt er det tilstrækkeligt at konstatere, at fristen under alle omstændigheder ikke må anvendes restriktivt i et sådant tilfælde.

108. Det følger heraf, at forordning nr. 2201/2003 ikke er til hinder for, at den kompetente ret forlænger den i denne forordnings artikel 33, stk. 5, fastsatte frist for appel[46]. I medfør af princippet om medlemsstaternes procesautonomi tilkommer det hver enkelt medlemsstat i sin nationale retsorden at fastsætte de processuelle regler for en sådan forlængelse.

c) Afvejningen, der skal foretages ved en forlængelse af den i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 fastsatte appelfrist

109. Selv om forordning nr. 2201/2003 ikke udelukker, at fristen i artikel 33, stk. 5, kan forlænges eller begynde at løbe på ny[47], skal denne frist i princippet overholdes, og der kan kun gøres undtagelser i behørigt begrundede tilfælde.

110. Endvidere er den nationale rets beføjelser til at forlænge fristen eller lade den begynde at løbe på ny i disse tilfælde begrænset af ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet[48].

46 – Det skal for fuldstændighedens skyld bemærkes, at denne fortolkning ikke svækkes af dom af 4.2.1988, Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61), og af 16.2.2006, Verdoliva (C-3/05, EU:C:2006:113), som den forelæggende ret har henvist til, og som HCC har gjort gældende. Domstolen gjorde ganske vist i disse domme opmærksom på den ufravigelige karakter af fristen i Bruxelleskonventionens artikel 36, som svarede til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003. I Hoffmann-dommen anførte Domstolen imidlertid blot, at den pågældende bestemmelse skulle fortolkes således, at den part, som ikke i henhold til denne bestemmelse har anfægtet afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse, ikke længere under fuldbyrdelsen af retsafgørelsen kan fremsætte en indsigelse, som kunne være gjort gældende i forbindelse med anfægtelsen af fuldbyrdelsespåtegningen (dom af 4.2.1988, Hoffmann, 145/86, EU:C:1988:61, præmis 34). Ligeledes fastslog Domstolen i Verdoliva-dommen blot, at den omstændighed, at den person, mod hvem fuldbyrdelse begæres, har fået kendskab til denne afgørelse, ikke kan erstatte det krav om forskriftsmæssig forkyndelse, som er fastsat i denne bestemmelse, med hensyn til tidspunktet, hvor appelfristen begynder at løbe (dom af 16.2.2006, Verdoliva, C-3/05, EU:C:2006:113, præmis 38).

47 – I tysk ret kan fristen ikke forlænges, men begynde at løbe på ny.

48 – Jf. mit forslag til afgørelse Puškár (C-73/16, EU:C:2017:253, punkt 46 og 47).

111. For det første synes det i den foreliggende sag ikke at være noget problem at iagttage ækvivalensprincippet, som betyder, at de processuelle regler for søgsmål til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten tildeler borgerne, ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i henhold til national ret [49]. Det fremgår således af forelæggelsesafgørelsen, at irsk ret tillægger retten beføjelse til at forlænge appelfristerne i behørigt begrundede tilfælde, når det drejer sig om anvendelsen af national ret [50].

112. For det andet må de nationale procedureregler ifølge effektivitetsprincippet ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Unionens retsorden [51].

113. Hvad dette angår afvejer forordning nr. 2201/2003, nærmere bestemt afdeling 2 i forordningens kapitel III, i den foreliggende sag den rettighed, som tillægges den part, der anmoder om fuldbyrdelse, til hurtigt at opnå dette, i forhold til den rettighed, som tillægges den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, til i den stat, som anmodningen rettes til, effektivt at modsætte sig fuldbyrdelsen af en retsafgørelse truffet i en anden medlemsstat [52]. Desuden er hensynet til at sikre, at der på den bedst mulige måde tages hensyn til barnets bedste, og at dets grundlæggende rettigheder i henhold til chartrets artikel 24 sikres, et formål, der går igen og ligger til grund for alle bestemmelser i forordning nr. 2201/2003 [53].

114. Det følger heraf, at en national ret som den forelæggende ret i den foreliggende sag, der anvender nationale procedureregler for at afgøre, om fristen i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003 skal forlænges, skal sikre, at effektiviteten af de ovenfor i punkt 113 nævnte rettigheder og formål bevares. Dette krav kan medføre, at fristen i et konkret tilfælde skal forlænges, ligesom det kan kræve, at der fastsættes tidsmæssige begrænsninger for en forlængelse. Den pågældende ret skal ved den afvejning, som den skal foretage i denne forbindelse, tage hensyn til forordningens almindelige opbygning og til alle faktorer i den sammenhæng, hvori den konkrete sag indgår.

115. Hvad dette angår skal den forelæggende ret i den foreliggende sag navnlig tage hensyn til følgende forhold.

1) Spørgsmålet om, hvor meget fristen må overskrides

116. Forordning nr. 2201/2003 tager ikke kun sigte på at give mulighed for en hurtig fuldbyrdelse af retsafgørelser, for hvilke der anmodes om eksigibilitet, men også på at garantere retssikkerheden i forbindelse med anerkendelsen og fuldbyrdelsen af disse afgørelser. Det kan imidlertid skade retssikkerheden, hvis der gives mulighed for, uden en tidsmæssig begrænsning, at anfægte lovligheden af en retsafgørelse, som allerede er fuldbyrdet. Dette gælder ikke mindst, for så vidt som en ophævelse af afgørelsen om eksigibilitet kan medføre en ændring af den faktiske situation, som den hurtige fuldbyrdelse har skabt, dvs., i en sag som den foreliggende, tilbagegivelse af børnene til den stat, som anmodningen rettes til [54]. Den nationale ret skal således tage hensyn til, hvor meget den oprindelige

49 – Jf. bl.a. dom af 16.12.1976, Rewe-Zentralfinanz og Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, præmis 5), af 7.1.2004, Wells (C-201/02, EU:C:2004:12, præmis 67), og af 21.12.2016, TDC (C-327/15, EU:C:2016:974, præmis 90).

50 – Jf., i denne retning den i fodnote 23 i dette forslag til afgørelse citerede bestemmelse i irsk ret.

51 – Jf. den i fodnote 49 i dette forslag til afgørelse anførte retspraksis.

52 – Jf., vedrørende Bruxelleskonventionens artikel 36, som svarede til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003, dom af 16.2.2006, Verdoliva (C-3/05, EU:C:2006:113, præmis 26 ff.), samt mit forslag til afgørelse Verdoliva (C-3/05, EU:C:2005:722, punkt 38 ff., og den deri nævnte retspraksis); jf. i samme retning vedrørende forordning nr. 2201/2003 dom af 11.7.2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 101).

53 – Jf. navnlig 33. betragtning til forordning nr. 2201/2003.

54 – Jf. punkt 64 i dette forslag til afgørelse.

frist er overskredet. I den foreliggende sag er forældrenes overskridelse med 48 timer af fristen for at iværksætte appel de minimis, og antagelsen af appellen til realitetsbehandling indebærer ikke nogen væsentlig forskel i forhold til den oprindelige frist, der er fastsat i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003.

2) Formålene med forordning nr. 2201/2003

117. Formålet med forordning nr. 2201/2003 er ikke blot at lette anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser om forældreansvar, som er truffet i andre medlemsstater, men også at hindre, at sådanne afgørelser erklæres for eksigible, hvis de grunde til ikke-anerkendelse, som er fastsat i denne forordnings artikel 23, er til hinder herfor. Opretholdelsen af en faktisk situation, der er opstået på grundlag af en retsafgørelse, hvor der foreligger åbenbare grunde til ikke-anerkendelse, men som er erklæret for eksigibel og fuldbyrdet, uden at den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, har haft mulighed for at modsætte sig denne, synes således at være mere problematisk med hensyn til den effektive virkning af forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med chartret, end antagelsen til realitetsbehandling af en appel, som er iværksat 48 timer efter udløbet af den oprindelige frist. Dette gælder ikke mindst, for så vidt som den skade, som den ulovlige fuldbyrdelse af en retsafgørelse har medført for effektiviteten af bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, består lige så længe som den faktiske situation, der er opstået som følge af denne fuldbyrdelse [55].

3) Krænkelse af adgangen til effektive retsmidler

118. Til forskel fra retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, som er omhandlet i forordning nr. 1215/2012, »Bruxelles Ia-forordningen« [56], og retsafgørelser om samværsret og om tilbagegivelse af barnet, som er omhandlet i artikel 40 i forordning nr. 2201/2003 [57], valgte EU-lovgiver udtrykkeligt ikke at undtage retsafgørelser om forældreansvar i henhold til forordning nr. 2201/2003 fra en eksekvaturprocedure. Som den polske regering på overbevisende vis fremhævede i retsmødet, er Bruxelles Ia-forordningen og Bruxelles IIa-forordningen ikke identiske i denne henseende, da det formål, der ligger til grund for den sidstnævnte, er at beskyttet barnets interesse. På grund af den følsomme karakter af retsafgørelser om forældreansvar og betydningen af børnenes og forældrenes rettigheder, som er berørt, egner sådanne retsafgørelser sig ikke til en automatisk fuldbyrdelse uden kontrol i den stat, som anmodningen rettes til. Det er derfor en uomgængelig forudsætning for fuldbyrdelsen af enhver retsafgørelse om forældreansvar, der er truffet i en anden medlemsstat, at der er gennemført en eksekvaturprocedure som omhandlet i kapitel III, afdeling 2, i forordning nr. 2201/2003 [58].

119. Denne procedure er opbygget således, at den skal udføres i to trin: I henhold til artikel 31, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 skal den ret, som behandler anmodningen om en erklæring om eksigibilitet, ganske vist for det første træffe sin afgørelse snarest muligt, uden at hverken den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, eller barnet på dette trin af proceduren kan fremsætte bemærkninger.

55 – Jf. i denne retning og analogt dom af 10.4.2003, Kommissionen mod Tyskland (C-20/01 og C-28/01, EU:C:2003:220, præmis 36).

56 – Jf. artikel 39 i forordning nr. 1215/2012, »Bruxelles Ia-forordningen.

57 – Jf. punkt 66 og 71 i dette forslag til afgørelse.

58 – Jf. dom af 26.4.2012, Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, præmis 118), samt mit forslag til afgørelse Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:177, punkt 71 ff.).

For det andet skal den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, imidlertid – før den egentlige fuldbyrdelse af den afgørelse om eksigibilitet, der er opnået – have mulighed for at indgive appel for bl.a. at kunne gøre en af de i denne forordnings artikel 23 omhandlede grunde til ikke-anerkendelse gældende [59] og i god tid modsætte sig fuldbyrdelsen.

120. I henhold til chartrets artikel 52, stk. 1, er en begrænsning i udøvelsen af de grundlæggende rettigheder kun begrundet, hvis den respekterer den pågældende rettigheds væsentligste indhold, og såfremt den er nødvendig og faktisk svarer til et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.

121. I denne henseende har Domstolen fastslået, at en afgørelse om eksigibilitet, der er vedtaget i medfør af forordning nr. 2201/2003, kun under særlige omstændigheder af absolut hastende karakter, og når det er absolut påkrævet af hensyn til barnets bedste, og foreløbige forholdsregler vedtaget i henhold til denne forordnings artikel 20 ikke er tilstrækkelige, som en undtagelse fra den almindelige regel kan blive eksigibel efter vedtagelsen og fuldbyrdes, før afslutningen af en appelsag. Domstolen anerkendte, at disse omstændigheder var til stede i en sag, der drejede sig om fuldbyrdelsen af en retsafgørelse om tvangsmæssig anbringelse af et barn i en lukket institution i en anden medlemsstat, selv om barnet tidligere var flygtet og flere gange havde forsøgt at tage sit eget liv, og det kun var barnet selv (og ikke dets forældre), der modsatte sig denne anbringelse [60].

122. Det fremgår klart af de faktiske omstændigheder i hovedsagen, at der ikke forelå sådanne særlige omstændigheder i den foreliggende sag. På det tidspunkt, hvor socialarbejderne fra CFA og HCC fuldbyrdede irske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017 og uden forældrenes vidende bragte børnene tilbage til England, var børnene således i sikkerhed hos en plejefamilie i Irland. Der var således ikke nogen risiko for, at forældrene atter ville flygte med børnene, og heller ikke nogen risiko for børnenes velbefindende, som ville have krævet en umiddelbar fuldbyrdelse af kendelsen om eksigibilitet.

123. Desuden er det uforståeligt, at børnenes tilbagegivelse til England hastede så meget, at det skulle gøres, endog før kendelsen om eksigibilitet var blevet forkyndt for forældrene, selv om HCC havde ladet der gå næsten to uger fra engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 til indgivelsen af sin anmodning om, at kendelsen af 21. september 2017 blev erklæret for eksigibel.

124. Endelig kunne den umiddelbare fuldbyrdelse af afgørelsen om eksigibilitet, dvs. børnenes tilbagegivelse til England, medføre uoprettelig skade på grund af børnenes i hvert fald midlertidige fjernelse fra forældrene. Domstolen har anerkendt, at biologisk tid for så vidt angår børn med en lav alder ikke kan måles efter generelle kriterier, henset til sådanne børns intellektuelle og psykologiske niveau og den hast, hvormed de udvikler sig [61]. Som Domstolen har bemærket, er der under sådanne omstændigheder risiko for, at en adskillelse på uoprettelig vis forværrer forholdet mellem de

59 – Jf. i denne retning dom af 11.7.2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 101). Jf. ligeledes, i denne sammenhæng vedrørende Bruxelleskonventionens artikel 36, som svarede til artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003, mit forslag til afgørelse Verdoliva (C-3/05, EU:C:2005:722, punkt 41 og 42): »Artikel 36 udgør […] det processuelle supplement til de i konventionens artikel 27 og 28 opstillede materielle grunde til ikke at anerkende en retsafgørelse.« I øvrigt fremgår det ligeledes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at en person, mod hvem en retsafgørelse er truffet i en anden EU-medlemsstat, som er omfattet af en ordning for gensidig anerkendelse, skal kunne påberåbe sig, at beskyttelsen af en ved den europæiske menneskerettighedskonvention sikret rettighed er åbenbart utilstrækkelig. Kun såfremt beskyttelsen ikke er utilstrækkelig, kan formodningen for en tilsvarende beskyttelse af de ved denne konvention sikrede rettigheder ved EU-retten anvendes, og medlemsstaternes retsinstanser kan give en sådan ordning for gensidig anerkendelse fuld virkning; jf. Menneskerettighedsdomstolen, 23.5.2016, Avotiņš mod Letland (CE:ECHR:2016:0523JUD001750207, § 116).

60 – Jf. dom af 26.4.2012, Health Service Executive (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, præmis 121 ff.).

61 – Dom af 11.7.2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 81).

pågældende børn og deres forældre og medfører uoprettelig psykisk skade [62]. Som følge heraf var effektiviteten af forældrenes proceduremæssige ret til adgang til effektive retsmidler ligeledes af afgørende betydning for beskyttelsen af deres materielle ret til respekt for privatlivet, som er sikret ved chartrets artikel 7.

125. Under disse omstændigheder er det ikke nødvendigt at udtale sig om spørgsmålet om, hvorvidt den begrænsning, som der således har været, af forældrenes adgang til effektive retsmidler, som fastsat i chartrets artikel 47, har bragt det væsentligste indhold i denne rettighed i fare som omhandlet i chartrets artikel 52, stk. 1. Det er tilstrækkeligt at konstatere, at de irske og de engelske myndigheders fremgangsmåde udgjorde en meget alvorlig krænkelse af forældrenes grundlæggende adgang til effektive retsmidler, som på ingen måde var nødvendig af hensyn til børnenes sikkerhed og børnenes bedste, og således ikke var begrundet.

4) Årsagssammenhængen mellem den manglende overholdelse af fristen og forvaltningsmyndighedens adfærd

126. Det er ganske vist ikke udtrykkeligt fastslået, at der i den foreliggende sag er en direkte årsagssammenhæng mellem på den ene side den ubegrundede krænkelse af forældrenes adgang til effektive retsmidler og på den anden side den omstændighed, at forældrene ikke overholdt fristen i artikel 33, stk. 5, i forordning nr. 2201/2003, da de iværksatte appel af afgørelsen om eksigibilitet. Repræsentanterne for forældrene har desuden anført, at de – ikke forældrene – var ansvarlige for denne forsinkelse [63].

127. Som den forelæggende ret med rette har bemærket, kan det imidlertid ikke udelukkes, at HCC's handlemåde og de faktiske omstændigheder i hovedsagen samlet set har skabt en følelse af modløshed hos forældrene, som har fået dem til at tænke, at det var forgæves at appellere afgørelsen om eksigibilitet i Irland, da den var blevet fuldbyrdet, endog før den var blevet forkyndt for dem. Under disse omstændigheder kan det ikke udelukkes, at en sådan modløshed udgør en indirekte årsagssammenhæng med overskridelsen af appelfristen.

128. Henset til de faktiske omstændigheder i hovedsagen er det således for det første ikke umuligt, at der er en årsagssammenhæng mellem på den ene side den måde, hvorpå HCC har håndteret den pågældende families sag, og på den anden side familiens flugt til Irland [64].

129. For det andet blev engelske High Courts kendelse af 8. september 2017, hvorved det blev afgjort, at børnene skulle sættes under rettens værgemål og tilbagegives til England, truffet i forældrenes fravær under omstændigheder, hvor det – hvilket blev bekræftet af adskillige parter i retsmødet – i hvert fald er tvivlsomt, om forældrene fik egentlig mulighed for at blive hørt [65].

130. For det tredje blev denne kendelse derefter erklæret for eksigibel i Irland og på ubegrundet vis [66] fuldbyrdet omgående, uden at forældrene fik mulighed for at modsætte sig fuldbyrdelsen, selv om de åbenbart kunne gøre nogle af de i artikel 23 i forordning nr. 2201/2003 omhandlede grunde til ikke-anerkendelse gældende [67], bl.a. den omstændighed, at HCC's indledende processkrift ikke var blevet forkyndt for dem i god tid, og at engelske High Courts afgørelse var truffet, uden at de havde haft mulighed for at blive hørt.

62 – Jf. bl.a. dom af 1.7.2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, præmis 35 og 36), af 5.10.2010, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, præmis 28), og af 22.12.2010, Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, præmis 39 og 40).

63 – Jf. punkt 46 i dette forslag til afgørelse.

64 – Jf. bl.a. punkt 33 ff. i dette forslag til afgørelse.

65 – Jf. punkt 38 og 39 i dette forslag til afgørelse.

66 – Jf. punkt 125 i dette forslag til afgørelse.

67 – Jf. punkt 16 i dette forslag til afgørelse.

131. For det fjerde er det helt logisk, at forældrene, efter at deres børn var kommet tilbage til England, først forsøgte at anfægte engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 i England.

132. For det femte gav Court of Appeal of England and Wales (appeldomstol, England og Wales) afslag på deres anmodning om tilladelse til at appellere denne kendelse med en meget kortfattet begrundelse, som ikke synes at have taget hensyn til den åbenbart problematiske karakter af engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 hvad angår deres ret til at blive hørt [68].

133. Disse forhold kan samlet set have kompliceret og i sidste ende forsinket forældrenes iværksættelse af appel i Irland [69], selv om den forelæggende ret har bemærket, at det af forskellige faktiske forhold kan udledes, at de påtænkte at iværksætte appel inden for fristen. Som repræsentanten for forældrene med rette bemærkede i retsmødet, er det i denne forbindelse vigtigt at huske på, at forældrene er socialt og økonomisk ugunstigt stillede personer, som uden tvivl rådede over færre ressourcer til at tilrettelægge deres forsvar end den forvaltning, som var deres modpart.

5) Parternes handlemåde

134. Sagsakterne indeholder ikke nogen oplysninger, som kan give anledning til at tro, at den omstændighed, at forældrene indledte appellen for sent i forhold til den oprindelige frist, er udtryk for et forsøg på forhaling eller forhindring eller endog et forsøg på at omgå de fastsatte frister, i modsætning til omstændighederne i Hoffmann-sagen [70], hvor dette åbenbart var tilfældet. Det fremgår derimod af de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag, at forældrene handlede i god tro og gjorde, hvad de kunne, for at iværksætte appellen inden for fristen.

135. Som allerede anført har HCC og den tilsvarende irske myndighed derimod ikke godtgjort, at de i den foreliggende sag har udvist den nødvendige omhu [71]. Bl.a. var den forhastede fuldbyrdelse af afgørelsen om eksigibilitet ikke begrundet [72]. Disse myndigheders handlemåde er så meget mere uundskyldelig, for så vidt som der er tale om forvaltningsmyndigheder, som til forskel fra en efterladt forælder i en »klassisk« grænseoverskridende bortførelsessituation, ikke bør have en egen interesse i tilbagegivelse af børnene, men som alene skal handle i børnenes interesse. CFA's og HCC's handlemåde i den foreliggende sag var ikke i overensstemmelse med dette formål.

d) Foreløbig konklusion

136. Det følger af det ovenstående, at det andet og det tredje spørgsmål i sag C-325/18 PPU skal besvares således, at en ret, som behandler en sag om fuldbyrdelsesbestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, i henhold til princippet om medlemsstaternes procesautonomi har kompetence til at forlænge den i denne forordnings artikel 33, stk. 5, fastsatte appelfrist. Det tilkommer den pågældende ret på grundlag af alle de relevante omstændigheder i sagen og under hensyn til ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet at vurdere, om der bør indrømmes en sådan forlængelse. I forbindelse med

68 – Jf. punkt 45 i dette forslag til afgørelse. Afgørelsen havde følgende ordlyd: »Der er ingen substans i de af sagsøgerne rejste klager i de dokumenter, som er indgivet til denne ret. [Sagsøgerne] havde mulighed for at overvære retsmødet den 8.9., men valgte i stedet at flygte. De tekniske argumenter, som de nu har fremført, vedrørende retten til en retfærdig rettergang, retten til at rejse og anvendelsen af værgemål er uden indhold, navnlig for så vidt som børnene på nuværende tidspunkt på ny er omfattet af denne rets kompetence.« (Min oversættelse.)

69 – I denne henseende har Domstolen i forbindelse med et søgsmål anlagt til prøvelse af EU-institutioners retsakter anerkendt, at en overskridelse af søgsmålsfristen kan være omfattet af begrebet undskyldelig vildfarelse, når den pågældende institution har udvist en adfærd, der i sig selv eller i afgørende omfang har været egnet til at fremkalde en undskyldelig vildfarelse hos en retsundergiven, der har handlet i god tro (dom af 15.5.2003, Pitsiorlas mod Rådet og ECB, C-193/01 P, EU:C:2003:281, præmis 24). Jf. desuden i denne retning Menneskerettighedsdomstolen, 6.12.2001, Tsironis mod Grækenland (CE:ECHR:2001:1206JUD004458498, § 27 ff.).

70 – Jf. fodnote 46 dette forslag til afgørelse.

71 – Jf. bl.a. punkt 122 ff. og 128 ff. i dette forslag til afgørelse.

72 – Jf. punkt 122 ff. i dette forslag til afgørelse.

denne vurdering kan retten bl.a. tage hensyn til den omstændighed, at fuldbyrdelsen af afgørelsen om eksigibilitet, der fandt sted, før den var blevet forkyndt for den part, mod hvem der var anmodet om fuldbyrdelse, udgjorde en ubegrundet krænkelse af den pågældendes adgang til effektive retsmidler, som er sikret ved chartrets artikel 47.

2. Forbuddet (sag C-375/18 PPU)

137. Som anført ovenfor [73] har forældrene, efter at den præjudicielle forelæggelse i sag C-325/18 PPU var fremsat, for den forelæggende ret fremsat en begæring om nedlæggelse af forbud mod, at HCC går videre med proceduren for bortadoption af spædbarnet og undlader at indlede en procedure for bortadoption af de to ældste børn, indtil der er truffet afgørelse i hovedsagen.

138. På denne baggrund har den forelæggende ret med sit spørgsmål i sag C-375/18 PPU spurgt Domstolen, om EU-retten, bl.a. forordning nr. 2201/2003, er til hinder for, at den iværksætter et sikrende retsmiddel mod en offentlig instans i en anden medlemsstat, hvorved denne instans afskæres fra at træffe foranstaltninger til bortadoption af børn ved retterne i den anden medlemsstat, hvor dette forbud er nedlagt på grundlag af nødvendigheden af at beskytte parternes rettigheder i en appel, der er iværksat i henhold til nævnte forordnings artikel 33, stk. 5.

a) Indledende bemærkninger

139. Den forelæggende ret lægger i sit spørgsmål specifikt vægt på, at det foreløbige retsmiddel, som den er blevet anmodet om at iværksætte, ville være rettet mod en offentlig instans i en anden medlemsstat.

140. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det ganske vist ikke er udelukket, at det under visse omstændigheder kan rejse nogle specifikke forfatningsretlige eller folkeretlige spørgsmål, når der nedlægges et sådant forbud mod en udenlandsk offentlig instans.

141. Som den forelæggende ret med rette har bemærket, er der i den foreliggende sag imidlertid ikke tale om et indgreb i Det Forenede Kongeriges dømmende, udøvende og forvaltningsmæssige suverænitet, da det forbud, som den forelæggende ret anmodes om at nedlægge, ville være rettet mod HCC i denne myndigheds egenskab af part i appelsagen for den pågældende ret. Det er HCC selv, der har indledt eksekvaturproceduren i Irland, og den foreliggende sag for den forelæggende ret er blot en forlængelse heraf. Det er derfor tvivlsomt, om HCC nu kan unddrage sig virkningen af sagen for den forelæggende ret. Den idé, at en stat, som intervenerer i en sag for en ret i en anden stat, i forbindelse med den pågældende sag er underlagt denne stats jurisdiktion og derfor ikke kan påberåbe sig retslig immunitet, findes i øvrigt også i den europæiske konvention om staters immunitet [74].

142. Under alle omstændigheder tilkommer det ikke Domstolen i den foreliggende sag at afgøre, hvorvidt den omstændighed, at HCC er en offentlig instans i en anden medlemsstat, kan være til hinder for, at den forelæggende ret iværksætter et sikrende retsmiddel mod denne instans i forbindelse med den sag, som er blevet indbragt for den. Den forelæggende rets spørgsmål er således begrænset til spørgsmålet om, hvorvidt EU-retten og navnlig forordning nr. 2201/2003 er til hinder for et sådant retsmiddel.

73 – Jf. punkt 51 og 52 i dette forslag til afgørelse.

74 – Europarådet, Série des traités européens, nr. 74.

b) Forbuddet mod at anlægge eller gennemføre søgsmål (»anti-suit injunctions«)

143. For så vidt som den forelæggende ret tager udgangspunkt i det princip, at den relevante bortadoptionsprocedure i Det Forenede Kongerige er en retssag eller i det mindste kræver, at der træffes retsafgørelser, er den i tvivl om, hvorvidt nedlæggelse af et forbud mod, at HCC går videre med eller indleder en sådan procedure, ville svare til at forbyde HCC at anlægge sag ved de kompetente engelske retter og således antage form af et *anti-suit injunction*, som er forbudt ifølge Domstolens Turner-dom [75] og dom i sagen Allianz og Generali Assicurazioni Generali [76].

144. Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af en skrivelse, som HCC sendte til den forelæggende ret den 27. marts 2018, at afgørelsen om anbringelse (*placement order*), som gav HCC tilladelse til at søge potentielle adoptivforældre til spædbarnet og anbringe det midlertidigt hos disse, allerede blev truffet den 21. december 2017 [77]. HCC har desuden anført, at det herefter var de potentielle adoptivforældre, som skulle anmode om en afgørelse om adoption (*adoption order*) af spædbarnet. Det er således ikke helt klart, om den omstændighed, at den forelæggende ret pålægger HCC at undlade at fortsætte proceduren for bortadoption af spædbarnet, i praksis ville indebære et forbud mod, at HCC indleder en sag ved en engelsk ret. Desuden gentog HCC i retsmødet i den foreliggende sag, at denne myndighed ikke påtænkte at indlede en procedure for bortadoption af de to ældste børn.

145. Under disse omstændigheder tilkommer det den forelæggende ret at afgøre, hvorvidt det forbud, som forældrene har anmodet den om at nedlægge, rent faktisk indebærer et »*anti-suit*-element«, idet det ville forbyde HCC at indlede en sag ved en engelsk ret. Hvis dette ikke er tilfældet, fremgår det ikke, hvordan iværksættelsen af et sådant retsmiddel kan være problematisk i forhold til Domstolens praksis vedrørende *anti-suit injunctions*.

146. Under alle omstændigheder må det fastslås, at selv om et sikrende retsmiddel iværksat af den forelæggende ret måtte have den virkning, at det midlertidigt, indtil der er truffet afgørelse i hovedsagen, forhindrer HCC i at indlede en sag ved en engelsk ret med henblik på bortadoption af spædbarnet eller de to ældste børn, ville en sådan foranstaltning ikke være forbudt i henhold til forordning nr. 2201/2003 eller andre EU-retlige bestemmelser.

147. For det første er det foreløbige retsmiddel, som forældrene har anmodet den forelæggende ret om at iværksætte mod HCC, ikke et *anti-suit injunction*, men et *freezing injunction* eller et »*Mareva injunction*« (sikrende retsmiddel). Formålet med et sådant retsmiddel er ikke at forhindre, at den part, mod hvem det iværksættes, anlægger sag ved en anden ret, men at forhindre denne part i – før sagen er afgjort – at skabe en uoprettelig fuldbyrdet kendsgerning, som ville fratage den afgørelse, der træffes som afslutning på sagen, sin effektive virkning. Formålet er således at opretholde status quo, indtil der er truffet afgørelse i sagen [78].

148. Selv om det – for det andet – antages, at et sådant *freezing injunction* under de faktiske omstændigheder i hovedsagen indeholder et »*anti-suit-element*« og herved ville forbyde HCC at anlægge sag ved en engelsk ret, ville det ikke være omfattet af anvendelsesområdet for retspraksis om forbud mod *anti-suit injunctions*.

75 – Dom af 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228).

76 – Dom af 10.2.2009, Allianz og Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69).

77 – Jf. punkt 47 i dette forslag til afgørelse.

78 – På det finansielle område beordrer en *freezing injunction* indefrysning af aktiver som beskyttelsesforanstaltning for at forhindre, at salg af skyldnerens aktiver forhindrer kreditor i senere at få adgang til disse (jf. mit forslag til afgørelse Meroni, C-559/14, EU:C:2016:120, punkt 2). Domstolen fandt ikke nogen problemer forbundet med et sådant retsmiddel, heller ikke når en person, som kan blive berørt heraf, ikke er blevet hørt, for så vidt som den pågældende har adgang til at gøre sine rettigheder gældende for den ret, som har iværksat dette retsmiddel (jf. dom af 25.5.2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, præmis 54).

149. I denne henseende fastslog Domstolen i Turner-dommen og dommen i sagen Allianz og Generali Assicurazioni Generali, at et *anti-suit injunction*, dvs. i den foreliggende sag et forbud, hvorved en person afskæres fra at anlægge en retssag eller fortsætte en allerede anlagt retssag for retterne i en anden medlemsstat, er uforenelig med Bruxelleskonventionen og forordning nr. 44/2001, »Bruxelles I-forordningen«, eftersom et sådant forbud ikke overholder princippet, hvorefter hver domstol, for hvilken en sag er blevet indbragt, selv i medfør af de regler, som finder anvendelse, afgør, om den er kompetent til at træffe afgørelse i den sag, som er blevet indbragt for den [79]. Et sådant indgreb i en anden medlemsstats rets kompetence er i øvrigt uforeneligt med det princip om gensidig tillid, der har gjort det muligt at indføre en bindende kompetenceordning, som alle de retter, der er omfattet af disse retsakters anvendelsesområde, har pligt til at respektere [80].

150. Det ræsonnement, der ligger til grund for dette forbud mod *anti-suit injonctions*, kan imidlertid ikke anvendes på de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag.

151. I de sager, hvor Domstolen har fastslået, at *anti-suit injunctions* var uforenelige med retsakter udstedt inden for Bruxelles-/Lugano-ordningen, havde disse forbud til formål at forhindre en part i en verserende sag for en ret i en medlemsstat i at indlede eller fortsætte en retssag mod den anden part i den samme sag og *med den samme genstand* for en ret i en anden medlemsstat [81]. Under disse omstændigheder udgør et *anti-suit injunction* udstedt af den førstnævnte ret rent faktisk en omgåelse af de kompetenceregler, der er fastsat i Bruxelles-/Lugano-retsakterne, samt et indgreb i den sidstnævnte rets kompetence til selv at anvende disse regler.

152. Som Det Forenede Kongeriges regering bemærkede i retsmødet, er det en helt anden situation i den foreliggende sag.

153. Det er således ikke et spørgsmål om at forhindre HCC i at anlægge en sag ved en ret i en anden medlemsstat med den samme genstand som den sag, der verserer for den forelæggende ret, eftersom en retslig procedure med henblik på bortadoption, som efterfølgende indledes eller fortsættes i England, har en helt anden genstand. Der kan derfor hverken være litispendens eller kompetencekonflikt mellem de pågældende to retsinstanser.

154. Dette gælder ikke mindst, for så vidt som forordning nr. 2201/2003 kun regulerer kompetencekonflikter mellem retterne i medlemsstaterne hvad angår afgørelser, der er omfattet af dens anvendelsesområde. Afgørelsen om bortadoption og de adoptionsforberedende foranstaltninger er således ikke omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 2201/2003, og der kan således ikke være en kompetencekonflikt i denne forordnings forstand i hovedsagen [82].

155. Som følge heraf kan de principper, som kan udledes af retspraksis vedrørende *anti-suit injunctions*, i den foreliggende sag ikke være til hinder for, at den forelæggende ret iværksætter et sikrende retsmiddel over for HCC i form af et forbud mod, at HCC fortsætter eller indleder en bortadoptionsprocedure i England.

79 – Dom af 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, præmis 25), af 10.2.2009, Allianz og Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, præmis 29), og af 13.5.2015, Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, præmis 33).

80 – Dom af 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, præmis 24), af 10.2.2009, Allianz og Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, præmis 30), og af 13.5.2015, Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, præmis 34).

81 – Dom af 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, præmis 9 ff.), og af 10.2.2009, Allianz og Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, præmis 11 ff.).

82 – Jf. i denne retning dom af 13.5.2015, Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, præmis 36).

c) Spørgsmålet, om et sikrende retsmiddel under omstændighederne i hovedsagen er anvendeligt

156. Under omstændighederne i hovedsagen er den almindelige opbygning af forordning nr. 2201/2003 samt princippet om gensidig tillid, der ligger til grund herfor, heller ikke til hinder for, at den forelæggende ret iværksætter et sikrende retsmiddel over for HCC.

157. Artikel 20 i forordning nr. 2201/2003 foreskriver ganske vist kun foreløbige forholdsregler i hastetilfælde, hvor en retsinstans i en medlemsstat skal anvende disse retsmidler over for personer eller aktiver i denne medlemsstat. Denne kompetence er imidlertid kun udtrykkeligt fastsat, fordi den skal kunne udøves under omstændigheder, hvor den fraviger en anden medlemsstats rets kompetence til at påkende sagens realitet [83].

158. Den omstændighed, at der kun udtrykkeligt foreskrives sådanne foreløbige forholdsregler, er følgelig på ingen måde til hinder for, at medlemsstaternes retter på de områder, hvor forordning nr. 2201/2003 tillægger dem kompetence, iværksætter foreløbige forholdsregler for at sikre effektiviteten af de retssager, som er blevet indbragt for dem.

159. Sådanne foranstaltninger kan bl.a. vise sig at være nødvendige i et tilfælde som den foreliggende sag, hvor en part, i dette tilfælde HCC, slet ikke har givet den pågældende ret nogen garanti for, at myndigheden vil efterkomme den dom, der vil blive afsagt i den sag, som er blevet indbragt for den i henhold til forordning nr. 2201/2003.

160. I denne henseende har den forelæggende ret med rette anført, at det ganske vist sædvanligvis ikke er nødvendigt at iværksætte et sikrende retsmiddel over for en offentlig instans i en anden medlemsstat, der er part i en sådan sag, eftersom denne instans bør deltage i sagen og være indforstået med at efterkomme den afgørelse, der træffes.

161. Som det fremgår af omstændighederne i hovedsagen, deltog HCC imidlertid i den foreliggende sag udelukkende i appelsagen for irske High Court til prøvelse af engelske High Courts kendelse om eksigibilitet af 21. september 2017, som blev afsluttet den 18. januar 2018. HCC besluttede derimod ikke længere at deltage i den appelsag, som forældrene iværksatte for den forelæggende ret til prøvelse af irske High Courts kendelse af 18. januar 2018. Desuden har HCC meddelt den forelæggende ret, at myndigheden under ingen omstændigheder har påtænkt at tilbagegive børnene, og at der er indledt en procedure for bortadaptation af spædbarnet. HCC har i denne forbindelse gjort gældende, at de engelske retter har kompetence til at påkende sagens realitet, og at børnene på intet tidspunkt har været omfattet af de irske retters kompetence. Uden at spørgsmålet om kompetence til at påkende sagens realitet i den foreliggende sag berøres, er dette synspunkt imidlertid baseret på en fejlagtig fortolkning af forordning nr. 2201/2003. Som Kommissionen bl.a. bekræftede i retsmødet, bestemmer denne forordning således udtrykkeligt, at retterne i den stat, som anmodningen rettes til, har kompetence til at træffe afgørelse i en appel af afgørelser om eksigibilitet.

162. HCC påberåbte sig således først forordning nr. 2201/2003 for at opnå eksigibilitet af engelske High Courts kendelse af 8. september 2017 og indledte i dette øjemed eksekvaturproceduren i henhold til denne forordnings artikel 28. Derefter omgik HCC, sammen med den tilsvarende irske myndighed, de processuelle forpligtelser, der foreskrives i denne forordning, ved at fuldbyrde afgørelsen om eksigibilitet, før den var blevet forkyndt for forældrene. Endelig anså HCC sig ikke for at være forpligtet til at deltage helt til afslutningen af appelsagen vedrørende afgørelsen om eksigibilitet og agter ikke at efterkomme den afgørelse, som den kompetente ret vil træffe i denne sag.

83 – Jf. i denne retning dom af 23.12.2009, Detiček (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, præmis 38).

163. Under disse omstændigheder har HCC ikke givet de nødvendige garantier med hensyn til gennemførelsen af principperne om gensidig anerkendelse og tillid, som imidlertid udgør grundlaget for, at de ordninger, der er fastlagt ved forordning nr. 2201/2003, kan fungere. Som Domstolen for nylig har gjort opmærksom på, påhviler det de nationale deltagende myndigheder at skabe betingelserne for, at de tilsvarende myndigheder i de andre medlemsstater på effektiv vis og i overensstemmelse med de grundlæggende EU-retlige principper kan yde bistand [84].

d) Foreløbig konklusion

164. Det præjudicielle spørgsmål i sag C-375/18 PPU skal besvares således, at EU-retten, herunder bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, ikke er til hinder for, at en ret i en medlemsstat iværksætter et sikrende retsmiddel over for en offentlig instans i en anden medlemsstat, som er part i en retssag for denne ret, i form af et forbud mod, at denne instans indleder eller går videre med en procedure for bortadoption af børn ved retterne i den anden medlemsstat.

VI. Forslag til afgørelse

165. På baggrund af det ovenstående foreslår jeg Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål, der er forelagt af Court of Appeal (appeldomstol, Irland) i sag C-325/18 PPU, på følgende måde:

»1) Hvis det gøres gældende, at børn er blevet ulovligt fjernet fra den medlemsstat, hvor de har deres sædvanlige opholdssted, til en anden medlemsstat, kan en retsafgørelse, der beordrer tilbagegivelse af børnene, som er udstedt af en ret i domsstaten uden for den i artikel 11 i forordning nr. 2201/2003 fastsatte procedure og uafhængigt af en retsafgørelse om forældreansvar, ikke fuldbyrdes i overensstemmelse med bestemmelserne i denne forordnings kapitel III. Under disse omstændigheder kan en retsafgørelse om forældreansvar, der er truffet af en ret i domsstaten, som indebærer, at barnet skal tilbagegives til denne medlemsstat, imidlertid fuldbyrdes i overensstemmelse med de nævnte bestemmelser.

2) En ret, som behandler en sag om fuldbyrdelsesbestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, har i henhold til princippet om medlemsstaternes procesautonomi kompetence til at forlænge den i denne forordnings artikel 33, stk. 5, fastsatte appelfrist. Det tilkommer den pågældende ret på grundlag af alle de relevante omstændigheder i sagen og under hensyn til ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet at vurdere, om der bør indrømmes en sådan forlængelse. I forbindelse med denne vurdering kan retten bl.a. tage hensyn til den omstændighed, at fuldbyrdelsen af afgørelsen om eksigibilitet, der fandt sted, før den var blevet forkyndt for den part, mod hvem der var anmodet om fuldbyrdelse, udgjorde en ubegrundet krænkelse af den pågældendes adgang til effektive retsmidler, som er sikret ved artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.«

166. Endvidere foreslår jeg Domstolen at besvare det præjudicielle spørgsmål, der er forelagt af Court of Appeal (appeldomstol, Irland) i sag C-375/18 PPU på følgende måde:

»EU-retten, herunder bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, er ikke til hinder for, at en ret i en medlemsstat iværksætter et sikrende retsmiddel over for en offentlig instans i en anden medlemsstat, som er part i en retssag for denne ret, i form af et forbud mod, at denne instans indleder eller går videre med en procedure for bortadoption af børn ved retterne i den anden medlemsstat.«

84 – Jf. dom af 26.4.2018, Donnellan (C-34/17, EU:C:2018:282, præmis 61).